

Бела књига одбране

ПОГЛЕД У БУДУЋНОСТ

Први пут у својој историји као независна и самостална држава, Република Србија има *Белу књигу одбране*, као што то имају модерне и развијене земље света

У организацији Управе за стратегијско планирање, Сектора за политику одбране, Министарства одбране *Белу књигу* је израдио Радни тим у чијем саставу су били представници свих организационих делова Министарства одбране, Генералштаба Војске Србије и оперативних команди Војске Србије. Руководилац Радног тима био је начелник Управе за стратегијско планирање генерал-мајор др Божидар Форца.

Бела књига је штампана и објављена је на сајту Министарства одбране, на српском и енглеском језику.

У овом прилогу дајемо најважније делове из документа којим се, чувајући традицију и користећи се искуствима најмодернијих, ствара претпоставка за визију и пројекцију система одбране Србије.

Визија МОДЕРНЕ СРБИЈЕ

Садржаји Беле књиге одбране имају историјску нит, повезаност прошлог, опис садашњег и реалну пројекцију будућег развоја система одбране. Чувајући традицију и користећи се искуствима најмодернијих, стварамо претпоставку за визију и пројекцију нашег система одбране.

Министар Драган Шушановац

Одбрана је једна од најзначајнијих функција сваке државе, будући да се кроз њу преплићу све остале сфере људске делатности, усмерене на стварање основних претпоставки за свеукупни развој и просперитет. Република Србија, као самостална држава од 2006. године, изграђује систем одбране по мери својих потреба и у условима који детерминишу укупност односа на глобалном, регионалном и локалном плану.

Година 2010. представља прекретницу у реформи система одбране која се испољава кроз: усвајање стратешко-доктринарних и правно-нормативних докумената, дугорочно и средњорочно планирање и програмирање развоја система одбране, професионализацију Војске Србије, реформу војног школства и

војног здравства, систематизацију и рационализацију Министарства одбране, ревитализацију одбрамбене индустрије и јачање учешћа припадника Војске и других снага одбране у изградњи и очувању мира у свету и региону.

Бела књига одбране доноси се први пут у Републици Србији као самосталној држави. То је документ који, транспарентно, најширој домаћој али и страног јавности приближава процесе, достигнућа и пројекције у развоју система одбране Републике Србије. На темељу права сваког грађанина Републике Србије да буде информисан о систему одбране, Бела књига је својеврсно штиво за све узрасте наше популације. Истовремено, она представља и разумно структуриран скуп информација за светску јавност, односно земље са којима развијамо сарадњу.

Садржаји Беле књиге одбране имају историјску нит, повезаност прошлог, опис садашњег и реалну пројекцију будућег развоја система одбране. Чувајући своју традицију и користећи се искуствима најмодернијих, стварамо претпоставку за визију и пројекцију нашег система одбране.

Визија система одбране заснива се на визији савремене и модерне Србије, Србије чланице Европске уније, интегрисане у колективне системе безбедности, са Војском која својом снагом може да гарантује мир и стабилност у региону и учествује са својим капацитетима у очувању регионалног и глобалног мира, са војником који може пристојно да живи од свог рада и да се посвети свом послу без бриге за егзистенцију породице. Такав систем одбране сврстава нас у ред одговорних држава, поставља равноправно за сто са земљама и организацијама чијем чланству тежимо, а допринеће да Република Србија не буде само корисник већ да постане и извозник безбедности.

Модернизација Србије и система одбране јесте наша шанса у 21. веку.

Стварање ефикасног система

Политика одбране Републике Србије темељи се на јачању властитих одбрамбених капацитета, сарадњи са демократским и мирољубивим државама, европској спољнополитичкој оријентацији и способности за активно учешће у процесима сарадње и заједничког деловања са другим државама и субјектима међународних односа у изградњи националне, регионалне и глобалне безбедности. Циљеви политике одбране Републике Србије јесу стварање ефикасног система одбране, мир и повољно безбедносно окружење и интеграција у европске и друге међународне безбедносне структуре.

Безбедносно окружење

Безбедносно окружење Републике Србије карактерише комплексна интеракција великог броја чинилаца. Промене које су се догодиле у међународним односима у последњој деценији двадесетог века значајно су се рефлектовале на глобалну архитектуру

света на почетku новог века и миленијума. Те промене су се испојиле, пре свега, у реконфигурацији односа међу државама, као и у њиховом геостратегијском прегруписавању на светској сцени, доприносећи изградњи мултиполарног света.

Суштинско обележје савременог света јесте све већа повезаност и међузависност држава на глобалном нивоу. Имајући у виду јачање свести о потреби заједничког деловања усмереног ка супротстављању изазовима, ризицима и претњама безбедности, ово обележје је посебно наглашено у области безбедности и одбране. Томе значајно доприноси и чињеница да савремени изазови, ризици и претње безбедности све више излазе из оквира традиционалних, постају непредвидиви и добијају транснационални карактер. Стога се начело искључивог ослоњања на сопствене снаге све чешће замењује или допуњава чланством у некој од безбедносних интеграција.

У измењеном стратегијском окружењу, Република Србија, суочена са великим изазовима, већим него иједна друга држава у окружењу, снажним спољнополитичким залагањем, дипломатским и правним средствима настоји да заштити свој територијални интегритет и обезбеди одговарајућу позицију у међународној заједници и новој безбедносној архитектури региона и света. У том контексту,

противправно једнострано проглашење независности Косова највећа је претња безбедности Републике Србије, будући да то представља покушај дељења једне државе чланице Уједињених нација против њене воље и у супротности са међународним правом.

Интереси у области одбране

Интереси Србије као израз виталних вредности и потреба грађана, народа и државе и произлазе из највиших вредности утврђених Уставом Републике Србије, али и основних цивилизацијских домета савременог света. Кључну националну вредност која је претпоставка свих других вредности чини очување независности, суверенитета и територијалног интегритета Републике Србије.

Одбрамбени интереси Србије, као израз највиших вредности наше државе и њених грађана за изградњу и очување безбедности и стабилности као суштинских претпоставки слободног и демократског развоја друштва, први пут су дефинисани у Републици Србији, а то су: очување суверености, независности и територијалне целovitости Републике Србије и заштита безбедно-

сти грађана; изградња поверења, унапређење безбедности и стабилности у региону и сарадња и партнерство са међународним безбедносним организацијама и институцијама демократских држава.

Стратегијски концепт одбране

Стратегијски концепт одбране утврђен је на основу опредељења и циљева политике одбране, процене изазова, ризика и претњи безбедности, као и нове друштвене и међународне улоге одбрамбених потенцијала. Овим концептом, који представља основу за пројектовање система одбране Србије, исказани су основни ставови Републике Србије о начину ангажовања расположивих ресурса у очувању и заштити њених одбрамбених интереса.

Основе стратегијског концепта одбране Србије заснивају се на примени система тоталне одбране, кроз заједничко ангажовање субјеката одбране и одбрамбених потенцијала. Концепт у потпуности уважава потребу унапређивања партнерства и мултилатеране сарадње са другим државама и међународним организацијама и институцијама у очувању и заштити одбрамбених интереса Републике Србије.

Фактор стабилности

То је континуиран и транспарентан процес који се спроводи на основу утврђене политике одбране ради усклађивања система одбране са изазовима, ризицима и претњама безбедности, потребама грађана, општеприхваћеним демократским стандардима и токовима безбедносног организовања савремених држава, а у оквирима могућности Србије.

Усвајањем системских закона и подзаконских прописа из области одбране, као и доношењем стратегијско-доктринарних документа створене су неопходне претпоставке за даљу институционалну доградњу система одбране.

Стратегијско -доктринарна документа

Један од најзначајнијих корака које је Министарство одбране предузело у правцу стратегијско-доктринарног, организационог и функционалног уређења области безбедности и одбране у Републици Србији јесте израда основних стратегијских документа. Народна скупштина Републике Србије, на седници одржаној 26. октобра 2009. године, усвојила је *Стратегију националне безбедности Републике Србије и Стратегију одбране Републике Србије*.

Стратегија националне безбедности Републике Србије, по хијерархији највиши и најзначајнији стратегијски документ у области националне безбедности и одбране Републике Србије, утврђује основе политике националне безбедности у заштити националних интереса Републике Србије, односно независности, суверености и територијалне целовитости Републике

Србије, заштити националног идентитета њених грађана, развоју демократских процеса у друштву и владавини права, поштовању људских и мањинских права, економском, технолошком и културном напретку, заштити живота и здравља становништва, заштити и очувању животне средине, као и других потенцијала и ресурса Републике Србије.

Од основних опредељења политике националне безбедности Републике Србије истичу се: приврженост поштовању Повеље Уједињених нација (УН), принципа Универзалне декларације о људским правима и Хелсиншког завршног акта; залагање за поштовање међународног права, јачање улоге Организације уједињених нација (ОУН), Организације за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС) и ЕУ и за стварање механизма за очување безбедности у свету; одлучност Републике Србије да, штитећи свој суверенитет и територијалну целовитост, употреби дипломатска, правна и сва друга легитимна средства, да, у складу са опредељењем, никада не призна једнострано проглашену независност Косова и Метохије; спремност да унапређује односе са другим државама на основама сарадње и заједничког деловања, као и да своју спољну, безбедносну и одбрамбену политику усклађује, кроз процес европских интеграција, са позицијама и деловањем ЕУ; опредељење да учешћем у НАТО програму „Партнерство за мир“ доприноси заједничким демократским вредностима и учвршћивању регионалне и глобалне безбедности; као и да развија и унапређује све аспекте безбедности, посебно људску, социјеталну, енергетску, економску, еколошку и друге садржаје интегралне безбедности Републике Србије.

Стратегија одбране Републике Србије је кључни стратегијски документ Републике Србије из области одбране који даје основу за уређење си-

Радом реализације напора које Србија улаже на путу да постане субјект стабилности и мира у региону Југоисточне Европе, један од приоритета Владе јесте спровођење реформе система одбране

стема одбране и остваривање функције одбране државе.

Стратегијом одбране исказује се опредељеност Републике Србије да изграђује и јача сопствене капацитете и способности за одбрану, као и да кроз интеграцију у европске и друге међународне безбедносне и одбрам-

бене структуре, заједнички делује са другим државама у јачању националне, регионалне и глобалне безбедности.

Стратегијом одбране је први пут јасно дефинисана структура система одбране Републике Србије у оквиру система националне безбедности.

На основу Стратегије одбране Републике Србије израђена је Доктрина Војске Србије. Одлуку о усвајању овог документа потписао је председник Републике Србије 25. фебруара 2010. године. Доктрина Војске Србије је основ-

донета у протеклом периоду усаглашена су са Уставом, законом и принципима међународног права који регулишу употребу силе, Повељом Уједињених нација и потврђеним међународним уговорима у области одбране и војне сарадње који су, према Уставу, саставни део правног поретка Републике Србије.

Планирање одбране

ни доктринарни документ којим се дефинишу општа опредељења о војној делатности, организовању, припремама, употреби и обезбеђењу Војске Србије у миру, ратном и ванредном стању.

Нормативне претпоставке

Доношењем Закона о одбрани; Закона о Војсци Србије; Закона о употреби Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије; Закона о војној, радној и материјалној обавези; Закона о цивилној служби; Закона о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији; Закона о стајној подацима, као и других системских закона, у Србији је успостављен институционални оквир којим је омогућено уређење и функционисање јединственог система одбране. Истовремено, новим доношењем допринело се убрзању процеса започетих реформи у систему одбране, процеса професионализације Војске Србије, наставку модернизације и унапређења оперативних и функционалних способности Војске Србије, али и целокупног система одбране. Сва законска решења

гијски преглед одбране Републике Србије и План одбране Републике Србије.

У 2009. години у Министарству одбране и Војсци Србије уведен је систем планирања, програмирања, буџетирања и извршења (ППБИ), као основни модел планирања у одбрани. На основу Закона о одбрани и Правилника о планирању, програмирању, буџетирању и извршењу у Министарству одбране и Војсци Србије урађен је Дугорочни план развоја система одбране и усвојен Стратегијски преглед одбране, урађен је и усвојен Средњорочни план и програм развоја система одбране и главни програми и средњорочни планови носилаца функција у систему одбране.

На основу Правилника о планирању, програмирању, буџетирању и извршењу у МО и ВС, Одлуком министра одбране, образован је Савет за планирање одбране као највише саветодавно тело ми-

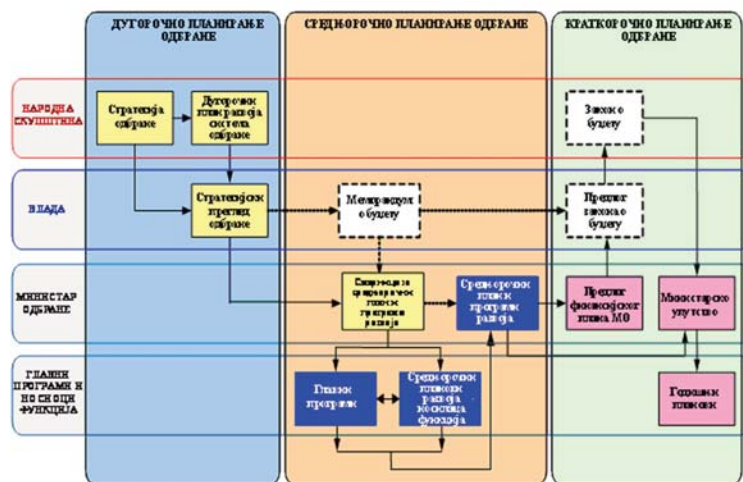
нистра одбране које разматра питања из области планирања одбране.

Када је реч о краткорочном планирању, основна документа Министарства одбране су: Министарско упућивање, годишњи планови носилаца функција у систему одбране и годишњи планови рада унутрашњих организационих јединица Министарства одбране и команди, јединица и установа Војске Србије.

Организационо – функционалне промене

Постојећа организација Министарства одбране усклађена је са стандардима и организационим решењима применим у другим модерним државама. Током реформе система одбране, и даље се континуирано спроводе промене организационе структуре Министарства одбране и Војске Србије с циљем њене функционалне оптимизације, успостављања ефикаснијег управљања системом одбране, рационализације броја радних места и уравнотежавања односа броја војног и цивилног кадра и доследне примене начела демократске и цивилне контроле.

Актуелна организациона структура обезбеђује функционално обједињавање Министарства одбране и Генералштаба.

Генералштаб Војске Србије је директно потчињен министру одбране. Поред Генералштаба, и одређене организационе целине, као што су Инспекторат одбране, Војнобезбедносна агенција, Војнообавештајна агенција, Управа за односе са јавношћу, Управа за здравство и др., због својих надлежности и спровођења начела демократске и цивилне контроле, такође су директно потчињене министру одбране.

У функцији мира и безбедности

Након расформирања Главног ђенералштаба 1897. године, Министарство војно састојало се од 9 одељења: општевојног, артиљеријско-техничког, инжењеријско-техничког, економског, благајничког, санитетског, инвалидског, војно-судског и контролног. У Краљевини СХС, односно Краљевини Југославији до 1923. године, оружаним снагама руководило је Министарство војске, скоро у истом саставу и са истим организационим јединицама као и у Краљевини Србији. Законом из 1923. преименовано је у Министарство војске и морнарице, а у СФРЈ је ове послове обављао Савезни секретаријат за народну одбрану.

Данас је Министарство одбране је орган државне управе Републике Србије и у свом саставу има четири сектора (Сектор за политику одбране, Сектор за људске ресурсе, Сектор за материјалне ресурсе и Сектор за буџет и финансије), три посебне унутрашње јединице (Генералштаб, Секретаријат и Кабинет министра одбране), четири уже унутрашње јединице ван сектора и Секретаријата (Управа за односе са јавношћу, Управа за војно здравство, Одсек за интерну ревизију и Главни инспектор служби) и три органа управе у саставу Министарства (Инспекторат одбране, Војнобезбедносна агенција и Војнообавештајна агенција).

Основне, посебне и уже унутрашње јединице

Сектор за политику одбране планира, организује и реализује садржаје из домена развоја система одбране, међународне војне сарадње, научне делатности и интеграција државе у евроатлантске безбедносне структуре кроз израду стратегијских и доктринарних документа; развој система одбране; планирање научне делатности; планирање и организацију међународне војне сарадње; спровођење међународних споразума и конвенција; реализацију активности из области међународних интеграција и учешћа у мултинационалним операцијама, као и обављање послова из области војноекономске сарадње.

Сектор за људске ресурсе решава статусна и друга питања припадника Министарства одбране и Војске Србије; реализује активности из области школовања и усавршавања за рад у Министарству одбране и Војсци Србије; обавља послове из области војне, радне и материјалне обавезе и израђује акта и планска документа којима се планирају мере и радње за рад грађана, државних органа, привредних друштава, других правних лица и предузетника у ратном и ванредном стању.

Сектор за материјалне ресурсе надлежан је за планирање, организацију и функционисање система логистичке подршке кроз истраживање, развој, производњу и промет наоружања и војне опреме; опремање и наоружавање Војске Ср-

У Кнежевини Србији војска је 1859. издвојена из састава Министарства унутрашњих послова и потчињена новоствореној Главној војеној управи. Посебно Министарство војно са општевојним, административно-економским и контролним одељењем образовано је 1861. године.

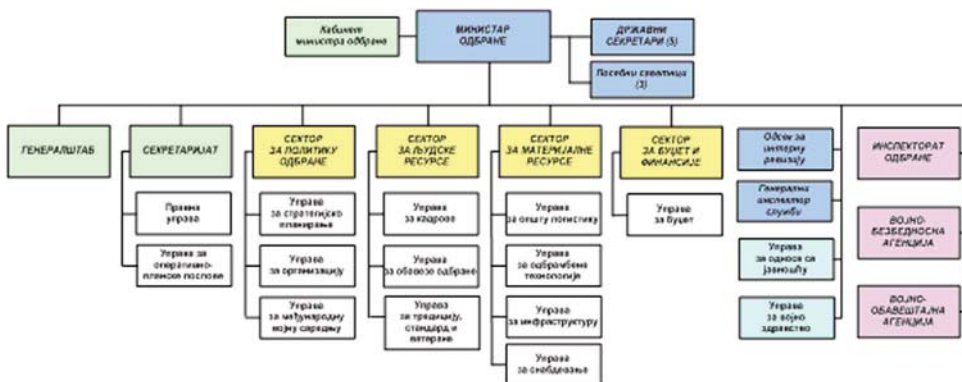
бије и других снага одбране; планирање, организовање и надзор изградње војних објеката, као и планирање и организовање транспорта за потребе Министарства одбране и Војске Србије.

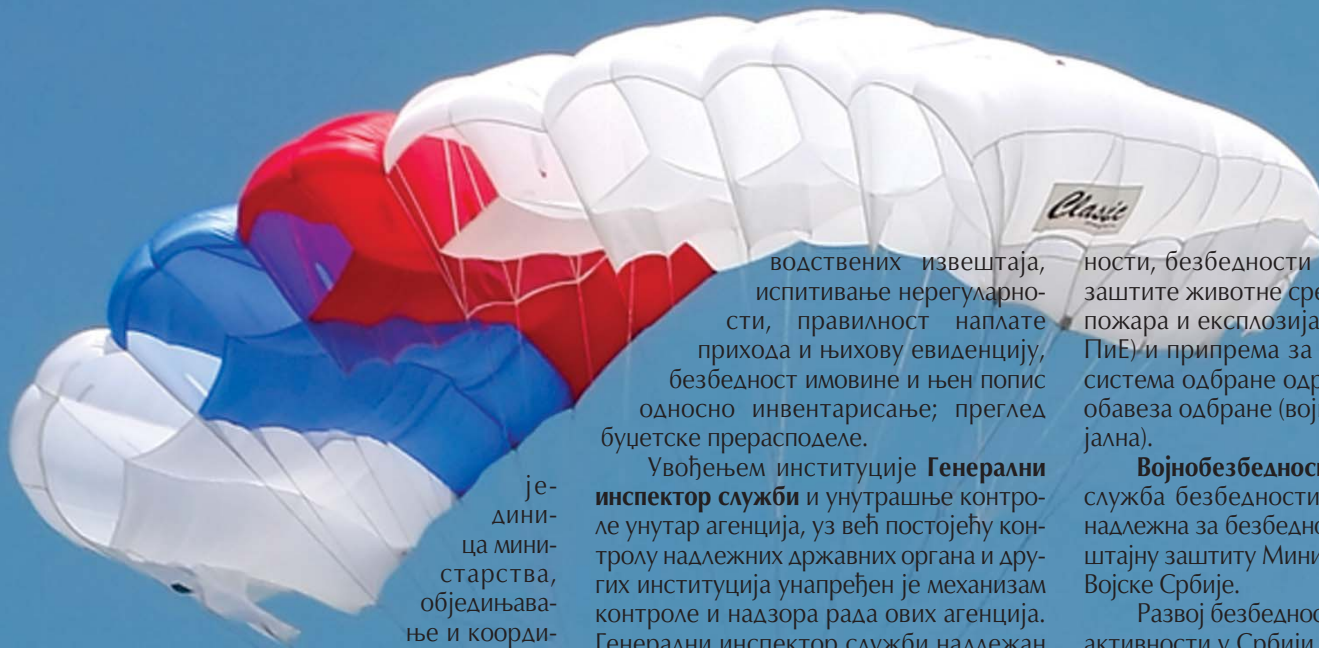
Сектор за буџет и финансије представља новину у организацији Министарства одбране. Основан је 2010. године. Сектор припрема нацрте прописа из области финансијског пословања; надлежан је за планирање, организовање, извршење и контролу материјално-финансијског пословања; води финансијску политику Министарства одбране; планира буџет одбране; врши планирање, програмирање, буџетирање и спровођење финансијског плана за потребе Министарства одбране; надлежан је за организовање информационог система из области планирања, финансирања и материјално-финансијског пословања.

Кабинет министра је посебна организациона јединица која обавља студијско-аналитичке, оперативно-техничке и административне послове за потребе министра и државних секретара; планира, припрема и организује радне и протоколне активности министра.

Секретаријат Министарства као посебна организациона јединица Министарства одбране обавља послове који се односе на планирање рада Министарства одбране, обезбеђивање усклађености и законитости општих и појединачних аката које доноси министар, ефикасности и усклађености рада унутрашњих

Организациона структура МО

је-
дини-
ца ми-
ни-
стар-
ства,
обје-
диња-
ва-
ње и коор-
ди-
наци-
ју по-
сло-
ва и са-

радњу са другим органима. Секретаријат обавља и послове који се односе на заштиту имовинско-правних и других интереса Министарства и друге стручне послове за потребе министра одбране, државних секретара и органа у саставу Министарства.

Управа за војно здравство формирана је 2010. године као ужа унутрашња јединица Министарства одбране са задатком да координира рад свих војно-здравствених установа, планира, организује и реализује здравствену и ветеринарску подршку свих нивоа здравствене и ветеринарске заштите у МО и ВС. Управа за војно здравство надлежна је и за организацију и спровођење школовања и усавршавања стручног медицинског кадра, као и за израду прописа из области здравствене и ветеринарске подршке.

Управа за односе са јавношћу унапређује и развија облике модерне комуникације и информисања у функцији достизање циљева Министарства одбране и Војске Србије. Основни стратешки циљ је афирмација процеса реформе система одбране, професионализације војске и међународне сарадње, ради бољег разумевања и добијања подршке интерне и екстерне јавности за те процесе. Управа је надлежна за: афирмацију система одбране у земљи и иностранству; остваривање информативних, промотивних и едукативних циљева кроз издавачку делатност, Интернет, видео, филмску и телевизијску продукцију; пружање сервисних информација домаћим и страним јавним гласилима из области одбране.

Одсек за интерну ревизију надлежан је за преглед усклађености са постојећим финансијским прописима, инструкцијама и процедурама; процену делотворности интерних контрола и процену делотворне употребе средстава; преглед поузданости и интегритет начина на које се воде евиденције и извештавање и предревизију обавеза, плаћања и уговора; преглед и предревизију рачуно-

водствених извештаја, испитивање нерегуларности, правилност наплате прихода и њихову евиденцију, безбедност имовине и њен попис односно инвентарисање; преглед буџетске прерасподеле.

Увођењем институције **Генерални инспектор служби** и унутрашње контроле унутар агенција, уз већ постојећу контролу надлежних државних органа и других институција унапређен је механизам контроле и надзора рада ових агенција. Генерални инспектор служби надлежан је за надзор примене начела идеолошке, политичке и интересне неутралности у раду Војнобезбедносне и Војнообавештајне агенције и њихових припадника; надзор законитости примене посебних поступака и мера за тајно прикупљање

података; надзор законитости трошења буџетских и других средстава за рад агенција; утврђивање чињеница о уоченим незаконитостима или неправилностима у раду Војнобезбедносне и Војнообавештајне агенције.

Органи у саставу Министарства одбране

Инспекторат одбране (ИО) је орган управе у саставу Министарства одбране у чијој су надлежности инспекцијски послови који се односе на спровођење одлука и аката председника Републике и Владе Републике Србије; усклађивање припрема за одбрану; остваривање и усклађивање организације веза и други послови одређени законом.

Функција инспекција у одбрани уведена је још у Краљевини Србији, 1894. године, када су формирана „Инспекторати“, а 1911. године формирана „Главна инспекција целокупне Војске“. Функција инспекција у одбрани даље се развијала у Краљевини и послератној Југославији.

Радам ИО руководи директор, а у саставу има организационе целине, за планирање, организовање и реализацију инспекција оперативне и функционалне способности, материјалног и финансијског пословања и грађевинске делат-

ности, безбедности и здравља на раду, заштите животне средине и заштите од пожара и експлозија (БЗНР, ЗЖС и ЗО-ПиЕ) и припрема за одбрану субјеката система одбране одређених законима и обавеза одбране (војна, радна и материјална).

Војнобезбедносна агенција (ВБА) је служба безбедности Републике Србије надлежна за безбедносну и контраобавештајну заштиту Министарства одбране и Војске Србије.

Развој безбедносних и обавештајних активности у Србији почео је током Првог српског устанка. Као Дан ВБА обележава се 12. новембар, јер је на тај дан 1839. године донет први војни закон у којем су наведени облици угрожавања и безбедносне заштите војске.

Рад Војнобезбедносне агенције уређен је *Законом о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији* и подзаконским актима за његово спровођење. У оквиру својих надлежности, Војнобезбедносна агенција процењује безбедносне ризике и претње који могу угрозити функционисање Министарства одбране и Војске Србије. Агенција обавља и послове који се односе на безбедносну заштиту снага, објеката и активности; заштиту тајности података; безбедносне провере; индустријску безбедност, као и безбедност информа-

ци-
оних
систе-
ма и
рач
у н а р -
ских
мре-
жа, теле-
кому-
никација
и кри-
птоза-
шти-
те. Поред без-
бедносних, ВБА
обавља и контра-
обавештајне послове
и задатке као што су:
заштита Министарства
одбране и Војске Србије
од терористичке, екстре-
мистичке и делатности
страних обавештајних слу-
жби; супротстављање организованој кри-
миналној делатности и корупцији; истра-
живање и документовање ратних злочи-

Одговор на савремене изазове

на и контраобавештајну заштиту лица, објеката и активности.

Војнообавештајна агенција (ВОА), као битан сегмент безбедносно-обавештајног система Републике Србије, извршава задатке из своје надлежности настојећи да допринесе објективном сагледавању процеса који утичу на безбедност и међународни положај Републике Србије.

Формирање Спољњег одсека Оперативног одељења Главног ђенералштаба, 5. марта 1884. године, узима се као датум када је први пут у модерној српској држави институционално заокружена војнообавештајна делатност.

ВОА је организована у савремену обавештајну службу, при чему су реално сагледане потребе и могућности система одбране. Организација Агенције резултат је примене искустава војнообавештајних служби у свету, али и потребе функционалног повезивања организационих целина према сродности послова. Тиме су омогућени повећање ефикасности и рационализација рада.

ВОА је надлежна за обављање обавештајних послова од значаја за одбрану, који се односе на прикупљање, анализу, процену, заштиту и достављање података и информација о потенцијалним и реалним опасностима, активностима, плановима или намерама страних држава и њихових оружаних

Традиција Војске Србије утемељена је на ослободилачким устанцима (Први и Други српски устанак) у 19. веку. Почетак модерног војног организовања у Србији везује се за Сретење, 15. фебруар, дан када је у Орашцу 1804. године почела борба Срба за ослобођење и дан када је 1835. године кнез Милош Обреновић прогласио први српски Устав, који је сматран за један од најлибералнијих и најмодернијих у Европи тог времена. Од 2007. године овај датум, који је проглашен за Дан државности Републике Србије, обележава се и као Дан Војске Србије. На тај начин наглашен је континуитет војног организовања у Србији и указано на повезаност српске државе и српске војске.

Данашња Војска Србије званично је формирана 8. јуна 2006. године *Уредбом Владе Републике Србије* и има око 28.000 припадника.

Мисије и задаци Војске Србије утврђени су *Стратегијом одбране Републике Србије* у складу са *Уставом* и на основу неутуђивог права Републике Србије на индивидуалну и колективну одбрану, сагласно члану 51. Повеље

Војска Србије је оружана снага која брани земљу од оружаног угрожавања споља и извршава друге мисије и задатке у складу са *Уставом*, законом и принципима међународног права који регулишу употребу силе

Уједињених нација и основним принципима међународног права који регулишу употребу силе.

Организација Војске Србије усклађена је са степеном угрожености, ресурсима, мисијама, задацима и међународним стандардима. Организацијом су утврђена начела, тип војске, функционална и организациона структура и командовање. Војска Србије развија сопствене системе обуке и логистике, ослањајући се на расположиве ресурсе државе.

снага, међународних организација, група и појединаца.

Посебна пажња посвећује се стварању кадра који се може ангажовати у извршењу војнодипломатских задатака. Та лица деловаће у рационално изграђеној мрежи изасланстава одбране, проширеној на регионе у којима ће се ангажовати јединице у мировним мисијама, али и на државе у којима постоји наглашен економски интерес домаће наменске индустрије.

Мисија	Задатак
1. Одбрана Републике Србије од оружаног угрожавања споља	1.1. Одвраћање од оружаног угрожавања
	1.2. Одбрана територије
	1.3. Одбрана ваздушног простора
2. Учешће у изградњи и очувању мира у региону и свету	2.1. Учешће у међународној војној сарадњи
	2.2. Учешће у мултинационалним операцијама
3. Поддршка цивилним властима у супротстављању претњама безбедности	3.1. Помоћ цивилним властима у супротстављању унутрашњем угрожавању безбедности, тероризму, сепаратизму, и организованом криминалу
	3.2. Помоћ цивилним властима у случају природних непогода, техничких и технолошких и других несрећа

Војска се структурно дели на видове, родове и службе, а функционално организује у команде, јединице и установе, на стратегијском, оперативном и тактичком нивоу.

На стратегијском нивоу **носиоци командовања и руковођења** Војском Србије су председник Републике, министар одбране и начелник Генералштаба Војске Србије. На оперативном нивоу носиоци командовања и руковођења су команде видова, Команда за обуку и друге оперативне команде, чија је организација прилагођена организацији Генералштаба, док су на тактичком нивоу носиоци командовања и руковођења команде бригада и њима равних јединица чија је организација прилагођена организацији команди оперативног нивоа.

Видови су интегрисане организационе целине родова и служби које су релативно аутономне у борбеним дејствима

на копну и у ваздушном простору. Видови у Војсци Србије су Копнена војска (КoВ) и Ваздухопловство и противваздухопловна одбрана (ВиПВО).

Родови Војске су: пешадија; оклопне јединице; артиљерија; инжињерија; артиљеријско-ракетне јединице за противваздухопловна дејства; авијација; речне јединице и јединице за електронска дејства.

Службе у Војсци Србије деле се на опште и логистичке. Опште службе су: кадровска; телекомуникације; ваздушно осматрање и јављање; атомско-биолошко-хемијска; обавештајна; безбедносна; информатичка; геодетска; метеоролошка и навигацијска; финансијска и правна служба. Логистичке службе су: техничка; интендантска; саобраћајна; санитарска; ветеринарска и грађевинска служба.

Нове војне способности, усмерене ка одбрани државе, међународним миси-

јама и подршци цивилним структурама, захтевају другачији приступ развоју и управљању оружаним снагама. Трендови и искуства показују да су нове технологије и нови борбени системи све скупљи, а обука и образовање војника све сложенији и дуготрајнији.

Циљеви политике одбране реализују се кроз бројне задатке, а један од најважнијих је **професионализација војске**. Циљ професионализације јесте да се достигне пројектована способност војске за реализацију њених мисија и задатака у сарадњи са осталим снагама система одбране и оружаним снагама партнера.

Процедура за пријем у професионалну војну службу је специфична у односу на друге професије. Због тога сам процес пријема кандидата траје по неколико месеци и обухвата: избор и селекцију кадра, обављање специјалистичких лекарских прегледа, безбедносне провере и на крају оспособљавање кандидата за дужности за које се примају у службу.

Професионализација подразумева и оспособљавање за дужност, проверу оспособљености и обнављање и стицање знања. У условима потпуне професионализације, Војска се професионалним војницима попуњава од кандидата који су служили војни рок, који се налазе на добровољној војној обуци или од цивила који нису завршили војну обуку. Сви они ће пре пријема у професионалну војну службу морати да заврше одговарајућу обуку. Током обуке вреднује се психофизичка и војнотручна оспособљеност кандидата. Тек када задовоље прописане критеријуме, кандидати постају професионални припадници Војске Србије.

Професионална војска захтева потпуно нови концепт обуке. Кандидати који се јаве на добровољно служење војног рока (добровољци) обучаваће се по стандардима индивидуалне обучености. Такође, нови систем обуке дефинише и обуку активне и пасивне резерве. Нови систем обуке усмерен је и на достизање стандарда интероперабилности, који Војсци Србије треба да обезбеди способност заједничке обуке, вежби и учешћа у операцијама са оружаним снагама других земаља.

С обзиром на Предлог одлуке Владе Републике Србије којом се обуставља обавеза служења војног рока, ствара се потреба за омогућавањем добровољног служења војног рока лицима која то желе. Од овог кадра ће се убудуће бирати професионални војници и припадници активне резерве.

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Генералштаб Војске Србије је посебна организациона јединица Министарства одбране. То је највиши стручни и штабни орган за припрему и употребу Војске Србије у миру и рату, који врши послове у складу са законом и овлашћењима председника Републике и министра одбране. *Законом о одбрани* дефинисани су његово место, намена и надлежности.

Традиције Генералштаба Војске Србије везују се за развој српске државе. Наиме, још 1835. године при Државном савету оформљено је Одељење за војна дела. Уредбом „Устројство Ђенералштаба“ из 1876. године формиран је Главни Ђенералштаб који је имао три одељења: оперативно, географско и историјско, а у рату је преформиран у Врховну команду. Промене у држави, од уређења и територије до назива, условљавале су и промене самог Генералштаба. Тако је Главни Ђенералштаб српске војске мењао свој назив од Главног Ђенералштаба Војске Краљевине Југославије, Генералштаба Југословенске армије, Генералштаба оружаних снага СФРЈ, Генералштаба Војске Југославије, Генералштаба Војске Србије и Црне Горе до данашњег назива – Генералштаб Војске Србије. Преласком са видовско-родовске на функционалну организацију Генералштаба Војске Србије 2005. године обезбеђени су већа ефикасност и квалитет реализације функција и задатака.

Генералштаб Војске Србије обавља послове који се односе на: израду Војне доктрине, функционалних доктрина и других правила за употребу Војске Србије; израду Плана употребе Војске Србије; израду Плана мобилизације Војске Србије; израду смерница за изградњу оперативне и функционалне способности Војске Србије; припрему аката о организацији команди, јединица и установа Војске Србије; организовање мера приправности на основу аката председника Републике или министра одбране и друге послове

одређене законом и актима председника Републике и министра одбране. О раду и стању у Војсци Србије, Генералштаб Војске Србије обавештава и извештава председника Републике и министра одбране.

Унутрашња организација Генералштаба Војске Србије изграђена је на функционалном принципу.

Организационе јединице Генералштаба Војске Србије приказане су на следећој шеми: Кабинет, Здружена оперативна команда, Управа за људске ресурсе (Ј-1), Управа за обавештајно-извиђачке послове (Ј-2), Управа за оперативне послове (Ј-3), Управа за логистику (Ј-4), Управа за планирање и развој (Ј-5), Управа за телекомуникације и

Организација Генералштаба Војске Србије

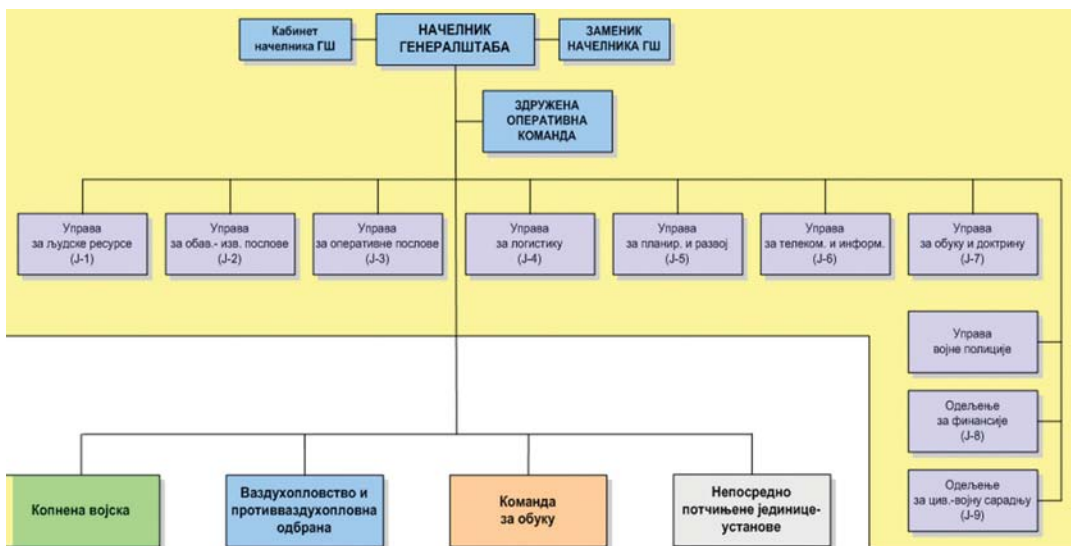
Здружена оперативна команда (ЗОК) представља новину у организацији Војске Србије. Настала је у оквиру реформских промена које подразумевају и реорганизације Војске и Генералштаба. Иако је формирана недавно, 2007. године, Команда данас поседује капацитете, знања и искуства који јој омогућавају да адекватно одговори на постављене захтеве.

Здружена оперативна команда је штабни орган намењен за подршку начелника Генералштаба ВС у реализ-

информатику (Ј-6), Управа за обуку и доктрину (Ј-7), Управа војне полиције, Одељење за финансије (Ј-8) и Одељење за цивилно-војну сарадњу (Ј-9).

ацији оперативног командовања Војском, планирању операција одговора на кризе, планирању здружених операција и командовању снагама у току

извођења здружених операција. Здруженост подразумева интеграцију видовских компонената – Ваздухопловства и противваздухопловне одбране и Копнене војске, ангажованих у складу са јединственим циљем и под јединственим командом.

Формирањем Здружене оперативне команде, командовање Војском Србије остварује се од начелника Генералштаба преко Здружене оперативне команде до команди ангажованих снага које припремају команде видова. Команде видова врше функционално командовање снагама свог вида.

Војна полиција

Писане изворе из историје Србије у којима се могу препознати зачеци војне полиције налазимо у 1876. години када су од изабраних жандарма и војника (само у ратно време) у бригадама Српске војске формирана „полицијска одељења“. У новијој југословенској историји записан је 14. септембар 1955. године као дан кад је по угледу на војске западних земаља формирана војна полиција. Тај датум војна полиција Војске Србије обележава као свој празник – Дан војне полиције. До 2004. године војна полиција развијана је у оквиру службе безбедности, а затим као посебна целина у оквиру Војске.

Војна полиција извршава послове полиције у Министарству одбране и Војсци Србије који обухватају сузбијање криминалитета, контролу и одржавање војног реда и дисциплине, обезбеђење најзначајнијих војних објеката, одређених лица, докумената и наоружања, регулисање и контролу војног путног саобраћаја и противтерористичку заштиту. Војна полиција Војске Србије потпуно је професионална.

Јединице војне полиције намењене су за обављање извршних послова и ранга су батаљона, различите намене и организацијско-формацијске структуре. Налазе се у саставу Управе војне полиције, Копнене војске и Гарде. У саставу Копнене војске су Трећи и Пети батаљон војне полиције и Батаљон за противтерористичка дејства, који се организацијски налази у саставу Специјалне бригаде. У Гарди је 2-5. батаљон, док је под непосредном командом Управе војне полиције Батаљон специјалне намене „Кобре“ и Криминалистичко-истражна група.

Батаљон специјалне намене „Кобре“ је прва противтерористичка јединица у бившим југословенским

републикама и у региону, формирана 14. априла 1978. године као Одељење за противтерористичка дејства 282. батаљона војне полиције. Основна намена ове јединице јесте борба против различитих облика тероризма. Припадници јединице данас обављају и послове обезбеђења личности на највишим државним и војним функцијама.

Гарда је јединица Војске Србије непосредно потчињена начелнику Генералштаба Војске Србије, а намењена је за заштиту личности на највишим државним и војним функцијама, за обезбеђење виталних објеката система одбране и за војне почасте највишим страним и домаћим државним и војним званичницима. За потребе Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије, Гарда обавља и послове из делокруга рада војне полиције и задатке из домена логистичког обезбеђења.

Гарда наставља традицију српских гардијских јединица дугу скоро два

века. Прва гардијска јединица у Србији формирана је на основу наредбе књаза Милоша Обреновића. На Ђурђевдан 1830. године у Пожаревцу је постројена прва чета књажеве Гарде. Милош Обреновић, књаз Србије, обратио се старешинама да му „постасу и угледу одаберу најбоље младиће из својих нахија.“ Од прве групе младића за књажеву Гарду, коју су чинила њих седамдесет тројица, формирана је једна пешадијска чета.

Осам године касније, 12. маја 1838, оснивање Гарде озаконено је доношењем Указа кнеза Милоша. Гарда је тада први пут примила званично војно обележје, те ће тај датум бити златном срмом извезен на тробојној ленти, на врху копља гардијске заставе. Године 1883. Гарда је преформирана и преименована у Краљеву гарду. Од тог времена, до данас командант Гарде је и ађутант шефа државе.

Садашња гарда настала је преформирањем Гардијске бригаде у Гарду 30. новембра 2006. године.

Гардисти настављају са неговањем доказане војничке и људске врлине, са жељом да и у годинама које следе не изневере претке и не разочарају потомке. Гарда, као елитна јединица, на најбољи начин репрезентује Војску Србије и Републику Србију. Припадност Гарди је и част и велика обавеза. Да би неко постао припадник Гарде, он мора да прође строгу селекцију и да поседује изузетне психофизичке способности.

Централна логистичка база (ЦЛоб) је највећа логистичка јединица Војске Србије која наставља традицију 608. позадинске базе формиране 16. новембра 1992. године, па се тај датум обележава као Дан јединице. Формацијски је ЦЛоб у саставу Управе за логистику Генералштаба ВС и представља њену извршну јединицу.

База је формирана 15. децембра 2006. године, преформирањем 608. позадинске базе и претпотчињавањем складишних капацитета 793. позадинске базе и 524. и 201. логистичке базе. Њеним формирањем обједињени су готово сви вантрупни складишни капацитети у једну логистичку јединицу. Од формирања, јединица је попуњена искључиво професионалним кадром.

Основна намена данашње Централне логистичке базе јесте да подмири најзначајније материјалне потребе свих јединица и установа у систему одбране. Од средине 2009. године надлежна је и за целокупну логистичку подршку дела јединица и установа у гарнизону Београд.

Команде и јединице Базе размештене су на целокупној територији Републике Србије, у 12 гарнизона и једном гарнизонном месту, на укупно 33 локације. Команде складишних батаљона су у Горњем Милановцу, Крагујевцу, Нишу и Београду, логистички батаљон лоцира у Београду, а сабирно-продајни центри су у Београду и Нишу. Сви батаљони размештени су на више локација, што подразумева бројне специфичности у организацији живота и рада, командовању и обуци.

Складишта Базе чувају све врсте вантрупних резерви и економских залиха Војске, које се редовно одржавају и занављају кроз благовремено издавање на утрошак и попуњу утрошених количина са тржишта. Оне гарантују неопходну аутономност Војске у подмиривању материјалних потреба, као и сигурност и непрекидност снабдевања, како у рату тако и у миру.

Бригада везе (Брв) је јединица Војске Србије намењена за успостављање и одржавање стационарног система веза на целокупној територији Републике Србије и мобилне компоненте система веза на стратегијском нивоу за Министарство одбране и Војску Србије. У оквиру реформе Војске, 30. октобра 2006. године, формирана је Бригада везе у чији су састав ушле јединице 398. бригаде везе и 235. центра стационарних веза. Команда Бригаде налази се у Београду, док су потчињене јединице лоциране у гарнизонима и издвојеним објектима на целокупној територији Србије.

Дан Бригаде везе обележава се 20. септембра. Тог дана 1916. године, на предлог министра војног, престолонаследник Александар Карађорђевић одобрио је Уредбу о војном телеграфу. Том уредбом веза је издвојена из инжињерије и организована као самостални род војске. Бригада наставља традиције јединице везе Врховне команде, односно Ћенералштаба Српске војске, насталих после доношења поменуте уредбе.

Специфичност бригаде огледа се у томе да свој најважнији задатак, обезбеђење и размену информација у МО и ВС, извршава на исти начин непрекидно и у миру и у рату. Поред тога, Бригада своје задатке реализацију на целокупној територији Републике Србије.

КОПНЕНА ВОЈСКА

У оквиру реформи Војске Србије 2007. године формирана је Копнена војска (Ков), организована по узору на модерне оружане снаге у свету.

Копнена војска је најмасовнији вид Војске Србије чији су организација, састав, оружје и опрема прилагођени извођењу операција на копну и унутрашњим пловним путевима. Израђује се као

главна снага Војске Србије намењена за одбрану Републике Србије од оружаног угрожавања споља и извођење борбених и неборбених операција. Поред тога, развија способности за учешће у мултинационалним операцијама. Стога је стални задатак Копнене војске изградња оперативних и функционалних способности команди, јединица и установа за реализацију мисија и задатака.

Копнена војска у свом саставу има: Команду смештену у Нишу, Специјалну бригаду, бригаде Копнене војске, Мешовиту артиљеријску бригаду, Речну флотилу, два батаљона војне полиције, Батаљон везе, Батаљон атомско-биолошко-хемијске одбране и Техничко-ремонтни завод „Чачак“. У наредном периоду ОФС Ков ће се оптимизовати у складу са захтевима који проистичу из опремања савременим НВО, интеграционим процесима и доктринарним решењима.

Дан Копнене војске обележава се 16. новембра. Тог дана 1914. године почела је Колубарска битка, једна од најзначајнијих битака у Првом светском рату. Окосницу у извођењу борбених дејстава српске војске у току те битке чинило је једанаест пешадијских и једна коњичка дивизија, подржане са 426 артиљеријских оруђа.

Данас јединице Ков, у оперативној употреби, располажу различитим наоружањем и војном опремом, претежно домаће производње: аутоматска пушка 5,56 мм М21; аутоматски бацач граната 30 мм М93; пушкомитраљез М72; минобацачи М74 и М75;

снајперска пушка 12,7 мм ЦРНА СТРЕЛА; тенк М84/М84А; борбено-оклопно возило М86; борбено возило пешадије М80; хаубица 122 мм Д30; самоходни вишецевни лансер М77 ОГАЊ; самоходни вишецевни лансер М87 ОРКАН; топ хаубица М84 152 мм НОРА; противоклопни лансирни комплет 9К111 ФАГОТ; противоклопна вођена ракета МАЉУТКА; ручни бацач ракета 90 мм М79 ОСА; ручни бацач ракета 64 мм М80 ЗОЉА; лаки преносни ракетни систем ПВО ИГЛА; ракетни систем ПВО СТРЕЛА-10М; ракетни систем ПВО СТРЕЛА-1М; лаки преносни ракетни систем ПВО СТРЕЛА-2М итд.

Специјална бригада

Специјална бригада је елитна јединица Војске Србије, с традицијом противдиверзантских, противтерористичких, извиђачких, падобранских и ронилачких састава. Формирана је 29. септембра 2006. године, и тај дан обележава као Дан јединице. Настала је преформирањем и обједињавањем 72. специјалне бригаде, 63. падобранске бригаде, делова 82. поморског центра и Противтерористичког одреда „Кобре“. Команда бригаде је у Панчеву, а јединице су стациониране у Нишу и Панчеву.

Специјална бригада ангажује се на комплексним задацима као што су извиђање у стратегијској, оперативној и тактичкој дубини, за потребе извођења противтерористичких и противпобуњеничких дејстава; учешће у обавештајним и контраобавештајним акцијама; решавање талачких ситуација; разоружавање терористичких, одметничких и криминалних наоружаних група; учешће у блокади рејона и објеката; угушење оружане побуне; обезбеђење највиших војних и државних функционера; откривање и обележавање циљева за дејство авијације и далекометне артиљерије у тактичкој и оперативној дубини противника; спаса-

вање оборених пилота и извиђачко-диверзантских група и појединаца у позадини противника; десантирање и снабдевање из ваздуха.

БРИГАДЕ КоВ

У саставу Копнене војске налазе се четири бригаде КоВ. Команде ових бригада лоциране су у Новом Саду, Краљеву, Нишу и Врању. У саставу бригада Копнене војске налазе се пешадијске, оклопно-механизоване, артиљеријске и артиљеријско-ракетне јединица ПВО, инжињеријске и јединице везе.

Бригаде КоВ ангажују се на извршавању различитих и комплексних задатака као што су изградња и одржавање оперативних способности; припрема и ангажовање јединица и војника у обезбеђењу административне линије са Косовом и Метохијом и контроли Копнене зоне безбедности на југу Србије; припрема и ангажовање јединица за пружање помоћи цивилним властима у санацији последица природних непогода и катастрофа.

Прва бригада КоВ формирана је 31. јула 2006. године од јединица Новосадског корпуса и делова Прве оклопне бригаде и два понтонска батаљона (402. понтб и 485. понтб). Дан Прве бригаде обележава се 9. новембра. Тог дана 1918. године јединица српске војске, предвођена мајором Војиславом Бугарским, ушла је у Нови Сад, тадашњи центар политичког покрета за одвајање Срема, Баната, Бачке и Барање од Угарске и њихово присајединење Србији.

Друга бригада КоВ формирана је 28. марта 2007. године, од делова 252. оклопне бригаде, 20. и 37. моторизоване бригаде, 305. инжињеријске бригаде и 401. артиљеријско-ракетне бригаде ПВО. У њен састав ушли су и делови 228. батаљона везе, 24. батаљона за специјална дејства, и 524. логистичке базе Генералштаба ВС. Дан Друге бригаде КоВ обележава се 12. јула. Тог дана 1805. године Ђорђе Петровић Карађорђе, вођа Првог српског устанка, са 6.000 устаника, кнезовима и тадашњим највиђенијим српским војводама извојевао је победу над Турцима у ослобођењу Карановца, данашњег Краљева са околином.

Трећа бригада КоВ формирана је током организацијско-мобилизацијских промена у Војсци Србије, 4. јуна 2007. године, највећим делом од људства и средстава јединица лоцираних на простору југоисточне Србије. У њен састав ушли су делови 211. оклопне бригаде, 21. наставног центра извиђачких јединица, 4, 125. и 549. моторизоване бригаде, 9. пешадијске бригаде, 52. мешовите артиљеријске бригаде и 52. артиљеријско-ракетне бригаде ПВО, 352. инжињеријског пука, 201. логистичке базе и Војномедицинског центра. Многи од ових састава имали су дугу и богату традицију и завидно борбено и мирнодопско искуство. Дан Треће бригаде КоВ обележава се 7. октобра. Тога дана је у Првом балканском рату 2. пешадијски пук „Књаз Михаило“ позива моравске дивизије кренуо у рат, а у Другом балканском рату, у Брегалничкој бици, због енергичности, силине и непробојности одбране, противник му даје епитет „гвоздени“.

Четврта бригада КоВ формирана је 30. јуна 2007. године од 78. и делова 549. моторизоване бригаде и 52. мешовите артиљеријске бригаде. Јединица наставља традиције Првог пешадијског пука „Књаз Милош Велики“, који је био смештен у касарни у Врању. Дан Четврте бригаде КоВ обележава се 31. јануара на дан ослобођења Врања од Турака, а то је и Дан Првог пешадијског пука „Књаз Милош Велики“.

Мешовита артиљеријска бригада

Артиљерија је један од родова са најдужом традицијом у свету, па и у Србији. Њен развој у Србији почиње формирањем Артиљеријске школе и Тополивнице у Крагујевцу и мањих артиљеријских јединица. Пратећи развој оружаних снага тадашњих европских армија, српска војска убрзо устројава у свакој дивизији по један артиљеријски пук.

У склопу организацијских промена у Војсци Србије, 4. јуна 2007. године формирана је Мешовита артиљеријска бригада (мабр). Команда и јединице Мешовите артиљеријске бригаде распоређени су у Нишу.

Дан Мешовите артиљеријске бригаде обележава се 14. септембра. Тог дана 1918. године почела је артиљеријска припрема пробоја Солунског фронта, која је трајала до почетка пробоја 15. септембра у 05.30 часова. Око 2.000 артиљеријских цеви оглас-

ило је почетак дуго очекиваног напада савезничких армија на Солунском фронту.

Речна флотила

Речна флотила Копнене војске намењена је за дејства на унутрашњим пловним путевима. Команда Речне флотиле налази се у Новом Саду, а јединице су стациониране у Новом Саду, Београду и Шапцу.

Задаци Речне флотиле су оспособљавање и увежбавање команде, потчињених јединица и припадника флотиле за извршавање наменских задатака; изградња и одржавање оперативних способности за извршавање задатака из све три мисије Војске Србије; контрола унутрашњих пловних путева и обезбеђење маневра јединицама КоВ.

Речна флотила је преформирана у јединицу ранга бригаде 2. октобра 2008. године, када су у њен састав ушле и понтонирске јединице. Дан јединице обележава се 6. августа. На тај дан 1915. године, на Сави код београдске Чукарице, поринут је први српски ратни брод „Јадар“, чиме је званично почело формирање српске речне флотиле.

У складу са наменом, Речна флотила има специфичну борбену технику и наоружање које чине: два речна миноловца, десантно јуришни чамцац, брод посебне намене „Козара“, речни патролни чамац, речна станица за размаг-

етисање бродова „Шабаци“, чамац моторни патролни и мостовни парк.

ВАЗДУХОПЛОВСТВО И ПРОТИВВАЗДУХ- ОПЛОВНА ОДБРАНА

Ваздухопловство и противваздухопловна одбрана (ВиПВО) је вид Војске који обједињава родове и службе чији су организација, састав, оружје и опрема прилагођени за извођење борбених дејстава по циљевима у ваздушном простору и на земљи

Команде, јединице и установе ВиПВО организоване су на професионалној основи. У састав ВиПВО улазе ваздухопловне и противваздухопловне јединице Војске Србије, подељене на авијацијске базе, ракетне јединице, јединице везе и електронског извиђања и инжењеријске јединице.

Идеја о увођењу ваздухоплова у српске оружане снаге први пут се појавила у 19. веку, планирана је за 1893. годину, али је због спорости у припреми реализована 1912. године. Тиме је Краљевина Србија ушла у првих петнаест земаља у свету које су увеле ваздухоплове у наоружање и створиле ратно ваздухопловство, а и у првих пет земаља које су употребљавале ваздухоплов у ратним дејствима.

но је у ваздухопловство Краљевине СХС.

Ваздухопловство Србије поново се формира 2006. године, распуштањем државне заједнице Србија и Црна Гора од делова РВ и ПВО Војске Србије и Црне Горе који су се налазили на територији Републике Србије. На почетку свог постојања, ВиПВО Војске Србије пролази кроз процес трансформације, упркос великим материјалним и финансијским тешкоћама.

Организацијску структуру ВиПВО данас чине: Команда ВиПВО, 210. батаљон везе (210. бв), 333. инжењеријски батаљон (333. инжб), 204. авијацијска база (204. аб), 98. авијацијска база (98. аб), 250. ракетна бригада ПВО (250. рбр ПВО), 126. центар ваздушног осматрања, јављања и навођења (126.

Ваздухопловна команда, прва ваздухопловна јединица српске војске, формирана је у Нишу 24. децембра 1912. године. У саставу је имала: Аеропланску ескадрилу (одељење), Балонско одељење, Голубију пошту и Водоничну централу. Дан авијације слави се 2. августа, на дан светог Илије Громовника, који је уједно и слава Ваздухопловства. Током Првог светског рата, припадници српске артиљерије оборили су аустријски авион изнад Крагујевца 30. септембра 1915. године, па је тај датум краљ Александар I указом одредио за Дан противавионске артиљерије. После стварања нове државе српско ваздухопловство преименова-

цВОЈИН), Одељење за контролу и заштиту ваздушног простора у Агенцији за контролу летења Србије д.о.о., Институт за ваздухопловну медицину (ИВМ), Ваздухопловни завод „Мома Станојловић“ (ВЗ „Мома Станојловић“) и Музеј Југословенског ратног ваздухопловства (Музеј ЈРВ).

Авијацијске базе

Авијацијске базе ВиПВО су здружене тактичке ваздухопловне јединице чију основну организацијску структуру чине модуларне јединице ранга ескадрила, батаљон – дивизион. У саставу ВиПВО налазе се две авијацијске базе, чије су команде и јединице размештене на аеродромима Батајница (204. аб), Лађевици и Ниш (98. аб). Поред авијацијских и хеликоптерских ескадрила, авијацијске базе у свом саставу располажу јединицама за ваздухопловнотехничко и техничко одржавање, које су намењене за опслуживање авиона и хеликоптера у првом и другом степену. За логистичко обезбеђење јединица које базирају на аеродромима и придодатих јединица намењени су батаљони за обезбеђење аеродрома. Артиљеријско-ракетне јединице ПВО реализују непосредну противваздухопловну одбрану аеродрома.

У авијацијским базама реализује се обука: пилота, студената пилота (у 204. аб), војника и припадника ваздухопловнотехничке службе.

Наоружање авијацијских база чине авиони домаће и совјетске (руске) производње. Ловачку авијацију чине руски авиони МиГ-29 бис и МиГ-21 бис, који врше улогу пресретача. Јуришну ловачко-бомбардерску авијацију чине авиони домаће производње Ј-22 орао и Г-4 супергалеб произведени у бившој СФРЈ. Транспортну авијацију сачињавају руски авиони антонов Ан-2, антонов Ан-26 и јаковљев Јак-40. Ваздушно извиђање врши се авионима МиГ-21М и ИЈ-22 орао (визуелно извиђање и аеро-фото снимање). Хеликоптерске јединице састављене су од хеликоптера типа СА-342 газела, лицензно произвођених у фабрици „СОКО“, у бившој СФРЈ, руских Ми-24 топовњача, Ми-8 и Ми-17, који су намењени за транспорт, извиђање и лаку ватрену подршку.

Пилоти Војске су показали своју храброст и патриотизам и током дејстава 1999. године, када су полетали у сусрет много надмоћнијем непријатељу, бранећи животима слободу свог неба.

250. ракетна бригада противваздухопловне одбране

250. ракетна бригада противваздухопловне одбране је здружена тактичка јединица чију основну организацијску структуру чине модуларне јединице ранга дивизиона ПВО. Команда 2-50. ракетне бригаде ПВО смештена је у касарни „Бањица“ у Београду, док су јединице размештене на девет локација.

Прва јединица наоружана ракетним системом ПВО (СА-75 „Двина“) у бившој Југославији био је 250. ракетни пук ПВО. Ракетни пук је формиран 24. новембра 1962. године са задатком одбране Београда и шире околине. У знак сећања на формирање прве ракетне јединице, овај датум узет је за Дан 250. рбр ПВО. Увођењем у употребу ракетног система С-125 НЕВА и формирањем нових дивизиона 1980. године, јединица прераста у ранг бригаде. За поднете жртве и допринос у одбрани земље од НАТО агресије 1999. године, бригада је одликована орденом Народног хероја – највећим ратним признањем, а 2004. године Граматом патријарха Павла. Током 2004. године у састав бригаде улази људство и техника расформираног 45-0. ракетног пука ПВО из Краљева.

У оквиру реформе система одбране 26. априла 2007. године бригада је преформирана и тада, поред постојећих јединица наоружаних ракетним системом С-125 НЕВА, у састав бригаде улазе јединице наоружане системом 2К12М КУБ-М у Нишу, Новом Саду и Крагујевцу у које су две године раније интегрисани делови расформираног 60. самоходног ракетног пука ПВО у Даниловграду. Наслеђујући традиције свих ракетних јединица ПВО, ова бригада чува успомену на двадесет осам припадника који су погинули у одбрани земље 1999. године.

250. рбр ПВО намењена је за противваздухопловну одбрану ширих рејона градова и јединица Војске Србије од извиђања и дејстава противника из ваздушног простора. Оспособљена је за извршавање борбених задатака самостално и у садејству са осталим јединицама ПВО (ловачка авијација и јединице ВОЈ).

126. центар ВОЈИН

Намењен је да обезбеђује стални увид у ситуацију у ваздушном простору

и обезбеђује информације систему командовања у ПВО и ствара услове за употребу снага за ПВО, а осталим структурама обезбеђује информације за противваздухопловну борбу и противваздухопловну заштиту.

После распада СФРЈ, од постојећа три пука ВОЈИН је 12. октобра 1992. године формирана 126. бригада ВОЈИН. Током борбених дејстава 1999. године, јединица је свих 78 дана успешно обављала свој наменски задатак. За испољену изузетну храброст и остварене резултате у одбрани отаџбине током борбених дејстава 1999. године, јединица је одликована орденом Народног хероја.

Дан 126. центра ВОЈИН обележава се 18. јуна. Тог дана 1915. године српска Врховна команда издала је наређење да се о форме сталне осматрачке сигналне станице, ради означавања правца лета непријатељевих авиона. На основу тога, само у тадашњој Трећој армији формирано је више станица на рејонима Дринске, Тимочке и Комбиноване дивизије.

Зона одговорности јединице је комплетан ваздушни простор изнад Републике Србије. Податке о ситуацији у ваздушном простору дистрибуира свим корисницима у систему одбране. Специфичности јединице су велики број малих издвојених борбених састава и сарадња са Агенцијом за контролу летења. Команда Центра налази се у Београду.

Институт за ваздухопловну медицину

У саставу ВиПВО значајно место заузима Институт за ваздухопловну медицину (ИВМ) као специјализована здравствена и образовна институција одговорна за развој ваздухопловне медицине у свим њеним видовима, школовање кадрова у области ваздухопловне медицине, здравствену селекцију војних и цивилних летача и падобранца и организацију и спровођење специфичних мера превентивне медицинске заштите, примарне и секундарне здравствене заштите у јединицама ваздухопловства Војске Србије.

При команди Ратног ваздухопловства је у пролеће 1945. године формирана прва санитарска служба ЈРВ, а 11. новембра 1945. године у Земуну је формиран Ваздухопловномедицински институт (ВМИ). Нагли развој ваздухопловства условио је да 1947. године Институт постане својеврсна научна установа, јер почиње са истраживањима из области ваздухопловне медицине.

У току борбених дејстава 1999. године, у више наврата бомбардован је аеродром Батајница. У једном од тих бомбардовања оштећена је зграда ВМ-И, што је захтевало измештање Института у нове просторе. Ваздухопловномедицински институт се измешта у Војномедицинску академију, када долази и до његове реорганизације и промене назива у Институт за ваздухопловну медицину (ИВМ).

ИВМ у свом раду користи услуге различитих сектора ВМА, чиме је његов рад рационализован, осавремењен у погледу дијагностике и селекције пилота, падобранца и другог летачког и нелетачког особља, а у саставу Кабинета за барометарску депресију ради и једномесна хипербарична комора.

КОМАНДА ЗА ОБУКУ

Команда за обуку је оперативни састав Војске Србије у миру намењен за индивидуалну обуку војника на добровољном служењу војног рока, кандидата за професионалне војнике и припаднике активне резерве; обуку кандидата за подофицире; усавршавање кадра и колективну обуку територијалних јединица

Формирана је 23. априла 2007. године од делова јединица Оперативних снага, Копнених снага и Ваздухопловства и противваздухопловне одбране. На тај начин извршено је обједињавање територијалних центара за основну обуку и центара за стручно-специјалистичку обуку видова, родова и служби. Поред центара за обуку, у саставу Команде за обуку су и полигони за обуку и стрелишта. Команда за обуку лоцирана је у Београду.

У саставу Команде за обуку, у миру, су: Команда, Командни батаљон, центри за индивидуалну обуку, центри за обуку КоВ, ВиПВО, логистике, везе и инфор-

матике, Центар за усавршавање кадрова АБХО, Центар за обуку и усавршавање подофицира, Интервидовски полигон „Пасуљанске ливаде“ и команде за развој територијалних бригада.

Команда за обуку реализује индивидуалну обуку војника на добровољном служењу војног рока, кандидата за професионалне војнике и припаднике активне и пасивне резерве и обуку кандидата за подофицире.

У процесу оспособљавања војници најпре завршавају основну, а потом специјалистичку обуку, зависно од рода, службе и специјалности. Након тога, бригада до краја војног рока организују заједничку обуку на нивоу одељења, водова и чета, пошто у тактичке јединице долазе војници већ оспособљени за основне војничке дужности. Обука на тактичком нивоу обухвата: индивидуалну обуку, обуку послуга, посада, тимова, обуку команди и колективну обуку јединица.

Команде видова одговорне су за припрему јединица вида за употребу и управљање системом колективне обуке и за обученост потчињених јединица и команди.

Обуку на тактичком нивоу реализују: команде и јединице тактичког нивоа, центри за основну и центри за специјалистичку обуку, Центар за обуку и усавршавање подофицира, Центар за мировне операције, центар за обуку путем симулација и интервидовски полигон.

У центрима за обуку организује се и изводи општа војна обука и војностручно оспособљавање припадника Војске Србије свих структура, од војника до официра, као и припадника других снага одбране, а постоји и могућност обуке припадника страних армија.

ЉУДСКИ РЕСУРСИ

У оквиру реализације припрема за одбрану, упркос неспорној улози технолошког фактора у овој области, људски фактор и даље представља најзначајнији ресурс система одбране Републике Србије

Управљање кадром

Имајући у виду приоритетан значај људских ресурса за одбрану, у Министарству одбране улажу се стални напори да се развије систем управљања људским ресурсима који омогућава ефикасну селекцију кадра, праћење и развој каријере, правилну структуру по годинама живота и чинovima, развој структуре људских ресурса у складу са пројектованим мисијама и задацима и оспособљавање људства за наставак каријере ван Војске.

Такође, предузимају се мере да се рад у оквиру војне делатности учини привлачним за квалитетан кадар, пре свега кроз реформу законодавства, система школовања и усавршавања кадра, значајније побољшање животног стандарда припадника Војске, објективно вредновање резултата рада и развој каријере у складу с тим.

Након доношења и ступања на снагу Закона о одбрани и Закона о Војсци стекли су се услови за побољшање функционисања система одбране у целини, као и подсистема управљања људским ресурсима. Доношењем већег броја уредби, правилника и одлука побољшан је материјални статус и стандард запослених, што је допринело већем интересовању за рад у МО и Војсци Србије.

Предузимањем корака с циљем смањења броја лица у систему одбране и достизања потребне структуре кадра у складу са потребама, створено је релативно повољно окружење на основу којег се може приступити средњорочном и дугорочном планирању људских ресурса, заснованом на савременим научним принципима.

Основна визија управљања људским ресурсима у систему одбране јесте креирање и спровођење одрживе политике, засноване на реалним ресурсима и прилагођене потребама система одбране. Спровођењем такве политике обезбедиће се задовољавање потреба система одбране за квалитетним кад-

ром, који реализацијом задатака унутар система одбране реализују и своје личне циљеве. Другим речима, остваривање принципа „прави човек на правом месту“ може се постићи не само правилним избором, вођењем и сталним усавршавањем кадра већ и одговарајућом подршком сваком запосленом у систему одбране.

Систем управљања људским ресурсима који се тренутно развија у МО и ВС усмерен је на достизање циљева једнаких могућности, предвидиве каријере, пружања подршке породицама професионалних припадника у свакодневном животу и припреме професионалних припадника МО и ВС за живот у грађанству након престанка професионалне службе. Министарство одбране израдило је Програм управљања кадром који дугорочно дефинише правце развоја у кадровској области. У складу са опредељењима за професионализацију, овим програмом дати су оквири „предвидиве каријере“ у функцији квалитетног вођења кадра. Извршено је рангирање свих запослених у систему одбране према усвојеним *Критеријумима за рангирање професионалних војника, којима се обезбеђује јасно дефинисање и разграничење перспективног од неперспективног кадра.*

Професионални припадници Војске Србије и Министарства одбране Републике Србије су професионална војна лица и цивилна лица на служби у Војсци Србије. Професионална војна лица су официри, подофицири и професионални војници. Цивилна лица су војни службеници и војни намештеници.

Од укупног броја професионалних припадника МО и ВС, 19,23% чине оф-

ицири, 22,78% чине подофицири, 2-2,98% чине војници по уговору и 35,03% чине цивилна лица. У структури Војске Србије, заступљеност по категоријама кадра је следећа: официри 18,81%, подофицири 29,43%, професионални војници 34,19% и цивилна лица 17,56%, што је приближно начелној кадровској структури ВС за 2010. годину дефинисаној Стратегијским прегледом одбране (15% официри, 25% подофицири, 45% војници и 15% ЦЛ).

Структура официра по чинovima у систему одбране је следећа: потпоручника 6,76%, поручника 15,4%, капетана 22,81%, мајора 23,99%, потпуковника 21,87%, пуковника 8,55% и генерала 0,59%. Важно је истаћи да је проценат нижих официра (потпоручник – капетан) подигнут на 44,97%, што је повећање од 5,97% у односу на 2007. годину.

У Министарству одбране и Војсци Србије заступљене су 6.142 жене: 29 официра, 29 подофицира, 531 професионални војник и 5.553 војних службеника односно војних намештеника, што је 18% од укупног броја професионалних припадника МО и ВС.

С циљем пружања помоћи лицима којима престаје професионална војна служба, у организацији Дирекције за промену каријере обуку за промену каријере, односно оспособљавање за обављање неке делатности у грађанству, завршило је укупно 1.569 лица.

Служење у резервном саставу уређено је Законом о војној, радној и материјалној обавези, који је донет 2009. године. Резервни састав обухвата: резервни састав Војске Србије;

резервни састав цивилне заштите и других снага одбране; нераспоређене војне обвезнике. Резервни састав Војске Србије дели се на активну резерву и пасивну резерву.

Школовање и усавршавање

Традиција војног школства у Србији, дуга 160 година, тесно је повезана са процесом стварања модерне српске државе и њене војске у 19. веку. Ратови српског народа за ослобођење од отоманске власти омогућили су обнављање српске државе, а један од њених темеља била је управо војска. Она је на својим леђима изнела главни терет ратова, у исто време се и сама стварала и развијала, а у обновљеној држави активно је учествовала у изградњи државних институција.

Систем војног образовања Републике Србије успешно обезбеђује пројектоване потребе система одбране Републике Србије за кадром одговорног профила. То је ефикасан и рационалан систем усклађен са стандардима и принципима образовања професионалних војних лица земаља учесница Програма „Партнерство за мир“ и захтевима заједничке европске зоне високог образовања односно стандардима и принципима *Болоњске декларације*.

Основни извор попуне официрским кадром је школовање у Војној академији, а од школске 2009/10. године, када је почела са радом Висока школа

ВМА, и у Војномедицинској академији. Војна академија и Војномедицинска академија завршиле су процес акредитације као високе школе академских студија и акредитовале су студијске програме, а у току је процес акредитације интегрисаног Универзитета одбране и студијских програма за трећи ниво образовања (докторске студије). Наредна етапа реформе високог војног образовања укључује формирање војног универзитета.

Допунски извор попуне официрским кадром је школовање у цивилним високошколским установама, уз додатно оспособљавање за обављање одређених дужности у Министарству одбране и Војсци Србије.

Новим концептом обуке и професионалног развоја подофицира, подофицирски кадар се оспособљава у центрима за обуку. Кандидати за Основни курс за подофицире су професионални војници у чину десетара, са завршеним основним курсом за лидере, или цивили који се по конкурс јаве на обуку за подофицире.

Припадници МО и ВС упућују се и на школовање и усавршавање у престижне војне високошколске установе у иностранству, а све већи број припадника страних оружаних снага школује се и усавршава у систему војног образовања Републике Србије, на свим нивоима школовања.

У складу са одредбама *Конвенције о поштовању људских права и равноправности полова* и искуствима већине европских држава, од школске 2007/08. године женама је омогућено школовање у Војној академији, а од

почетка рада Високе школе ВМА жене могу равноправно да конкуришу за пријем на школовање и у ову војношколску установу.

Војна академија

У јануару 1850. године Илија Гарашанин проследио је Државном савету предлог пројекта о трансформације Тополивнице у официрску школу, одн-

осно предлог за оснивање Артиљеријске школе. Државни савет усвојио је овај предлог, а кнез Александар Карађорђевић Указом о устројенију артиљеријске школе, од 18. марта 1850. године, одобрио је њено формирање. Данас се 18. март слави као Дан Војне академије и Дан војног школовања.

Школовање у Војној академији пројектовано је као интегрисан систем студијских програма, војне обуке и војно-стручног усавршавања старешинског кадра на свим нивоима и у свим областима. Поред школовања кадра за потребе система одбране Републике Србије, у Војној академији школују се и припадници оружаних снага других држава.

Стручно усавршавање током каријере представља важан сегмент образовне делатности у Војној академији. Овај концепт обухвата четири нивоа усавршавања: основни командно-штабни курс, командно-штабно усавршавање, генералштабно усавршавање и високе студије безбедности и одбране. У Војној академији реализује се и школовање за резервне официре.

Војномедицинска академија (ВМА)

Традиција Војномедицинске академије ВМА сеже до прве половине 19. века када је, Указом кнеза Александра

Карађорђевића, 2. марта 1844. године основана „прва централна војна болница“. Тај се датум данас слави као Дан ВМА. Изградњом нове зграде 1909. године, добијена је најмодернија здравствена установа на Балкану са 400 болесничких постеља. Шест лекара војне болнице учествовало је у формирању Медицинског факултета у Београду. Болница је преименована у Главну војну болницу Краљевине Југославије, а од 1950. године носи назив Војномедицинска академија. Од тада до данас ВМА је водећа војноздравствена, научноистраживачка установа и центар за постдипломско школовање у земљи. Генерације врхунских медицинских радника уграђивале су своје знање, труд и ентузијазам у развој ВМА тако да је данас она једна од најугледнијих установа у региону.

ВМА је здравствена, образовна и научна институција у Министарству одбране а од 2007. године је са 40% капацитета интегрисана и у систем јавног здравства Републике Србије. Систем ВМА организован је у 27 клиника, 17 института, дијагностичко-поликлинички центар са савремено опремљеним Центром за дневну хирургију и Амбулантом за дијаспору. У ВМА постоји Центар хитне помоћи, Центар за контролу тровања и Центар за трансплантацију органа и костне сржи. Формирано је и Одељење за здравствену негу, Одељење за превенцију болничких инфекција, Центар за клиничку фармакологију. Сектор за школовање и научноистраживачки рад носилац је образовног и научноистраживачког процеса, као и публицистичке делатности. Сектор превентивне медицине има посебан значај са војног и општедруштвеног аспекта. Све то подржава Сектор за логику који брине

о свим материјално-техничким аспектима функционисања ВМА. Институт за фармацију ВМА омогућава санитарско снабдевање лековима, реагенсима, дијагностикумима, а представља и малу фабрику лекова и осталих препарата.

ВМА има око 3.000 запослених, од тога 470 лекара, 40 стоматолога, 1.400 медицинских техничара, 36 фармацеута, велики број молекуларних биолога и осталих стручњака. У овој високо стручној медицинској установи терцијерног типа примењују се савремене дијагностичке (мултислајсни скенер и магнетна резонанца) и терапијске процедуре (неурорадиолошке, ендоскопске, кардиолошке и гастроентеролошке, ендоваскуларне технике, извођење компликованих хируршких захвата и лечење свих интернистичких обољења).

Припадници ВМА учествују у мултинационалним операцијама уз претходну заједничку обуку са колегама из земаља које су наши стратешки партнери, као што су припадници санитарске службе Краљевине Норвешке. До сада је више припадника ВМА учествовало у мисијама УН у Конгу, а од 23. јуна 2009. године учествују и у раду санитарских тимова Војске Србије ангажованих у мировним мисијама УН у Чаду и Централноафричкој Републици.

У Војномедицинској академији школују се војни и цивилни медицински кадрови свих профила, а у настави и образовању учествује 120 професора и доцента, 237 доктора и 97 магистара медицинских наука.

Оснивањем високе школе интегрисаних студија медицине створени су предуслови за школовање војних лекара. Медицински факултет ВМА од 2010. године постаје саставни део новоформираног Универзитета одбране Србије.

Војна гимназија

Од оснивања давне 1970. године Војна гимназија представља елитну образовну установу, не само по изванредним успесима, постигнутим у школовању многих генерација будућих војних старешина, већ и по незаобилазној васпитно-образовној улози коју та школа никада није занемарила. Та улога остала је у аманет још од времена када се називала Гимназија краља Александра. Војна гимназија одшколовала је више од 6.000 ученика, од којих су неки достигали највише руководеће и командне дужности у систему одбране Републике Србије и земаља у региону.

Војна гимназија је школа интернатског типа а налази се у Београду. Школска зграда је задужбина краља Александра Првог Карађорђевића саграђена 1933. године. У тој импозантној грађевини реализује се настава у кабинетима, лабораторијама, учионицама и салама, као и културно-забавне активности. Наставнички кадар је искусан, привржен школи и укључен у све активности ученика у интернату.

Задаци Војне гимназије су образовање и васпитање ученика, развој свестране младе личности уз изражене психофизичке способности и подизање мотивације за војни позив. Ученици Војне гимназије стичу опште образовање за наставак школовања у Војној академији. Наставни план и програм усклађен је са наставним планом и програмом гимназије општег смера у систему средњег образовања Републике Србије. Поред стицања општих знања неопходних за наставак школовања на Војној академији, стална пажња посвећује се одржавању мотивационог прага ученика за војну професију.

Обука

Обука у Војсци Србије је плански и организован процес стицања знања, вештина, навика и развијања психофизичких и интелектуалних способности и моралних својстава личности, којима се појединци, јединице, команде и организационе јединице Генералштаба Војске Србије обучавају за извршавање индивидуалних и колективних задатака на безбедан начин, у миру, ратном и ванредном стању.

Циљ обуке је достизање постављених стандарда индивидуалне и колективне обучености појединаца, команди, јединица и установа, односно изградња способности за извршавање додељених мисија и задатака.

Према врсти субјеката обучавања, обука може бити: индивидуална; обука послуга, посада и тимова; колективна и обука команди.

У Војсци Србије примениће се нови модел обуке јединица професионалног састава, чиме ће престати обука рочне војске. Нови модел обуке професионалне војске захтеваће успостављање и развој модела обуке војника на добровољном служењу војног рока, формирање и успостављање активне резерве, обука резервног састава и ратн-

их јединица и стварање услова и отпочињање обуке новоуспостављених команди за развој снага за подршку.

Достизање интероперабилности са страним партнерима омогућиће Војсци Србије примену заједничких процедура и поступака у обуци, вежбама и операцијама. Усвајањем стандарда као основног средства за достизање интероперабилности обезбедиће ВС компатибилност и заменивост са чланицама НАТО и другим партнерским земљама.

МАТЕРИЈАЛНИ РЕСУРСИ

Материјални ресурси обухватају природне, привредне, финансијске, информационе и остале потенцијале Републике Србије који се ангажују за потребе одбране.

Најзначајнији материјални ресурси за потребе одбране су финансијска средства, наоружање и војна опрема, војна инфраструктура и капацитети за производњу наоружања и војне опреме.

Политика планирања материјалних ресурса за потребе одбране спроводи се уз поштовање принципа реалности и транспарентности у обрачунавању и трошењу одобрених средстава. Реализацијом процеса управљања материјалним ресурсима обухваћени су и програми који доприносе јачању интероперабилности са оружаним снагама земаља чланица програма „Партнерство за мир“ и Северноатлантског савеза.

Логистичка подршка Војске Србије

Логистика у Војсци Србије представља посебан подсистем војне организације помоћу којег се усклађеним односом, организацијом и ангажовањем логистичких капацитета реализује њен основни задатак, дефинисан као логистичка подршка у извршавању мисија и задатака Војске у свим условима и облицима њене употребе.

Извори логистичке подршке су производња, материјалне резерве, ремонт, оправка и регенерација, увоз, саобраћајни, транспортни и здравствени ресурси и инфраструктура Републике Србије.

Принципи на којима се заснива логистика Војске Србије су: интегралност, територијалност, отвореност система, прилагодљивост, непрекидност, потпуност и мобилност, с циљем обезбеђења ефективне и економичне логистичке подршке.

Применом основних принципа тежи се успостављању функционалне логистичке структуре и њеном повезивању и

ослањању на одговарајуће државне и привредне капацитете, чиме се, према реалним могућностима, на оптималан начин обезбеђује подршка Војске у реализацији циљева и задатака.

Логистичка организација изграђује се на функционалном принципу. Органи логистике чине окосницу логистичке организације, а обухватају командне, управне и извршне органе, који се уграђују у организациону структуру Војске по нивоима командовања. Извршни органи су логистичке јединице од одељења до батаљона, ремонтни заводи, Завод за превентивну медицинску заштиту и Централна логистичка база.

Логистичка подршка Војске Србије обухвата техничку, интендантску, санитарску, ветеринарску, саобраћајну и грађевинску подршку, којима се остварују функције снабдевања, одржавања, транспорта, здравства, инфраструктуре и општих логистичких делатности.

Ваздухопловни завод „Мома Станојловић“

Формирањем Аеропланске ескадре 1916. године на Крфу, формирана је и прва српска Аеропланска радионица, која је у својој историји више пута мењала базу и име. Након паузе у раду после завршетка Другог светског рата 1944. године прва Аеропланска радионица поново почиње са радом. Формира се Ваздухопловнотехнички ремонтни завод „Јастреб“, који ремонтује ваздухоплове и ваздухопловну опрему, а 1952. године формира се Ваздухопловнотехнички ремонтни завод „Мома Станојловић“, који ремонтује ваздухопловне моторе. Спајањем два завода формиран је Ваздухопловни завод „Мома Станојловић“. Он под тим именом

успешно послује од 1976. све до 1999. године, када му је интервенцијом НАТО пословање успорено и нанета велика материјална штета. У протеклих 11 година Завод је успео да обнови већи део својих капацитета и настави са радом. Данас ради на обнављању инфраструктуре, интеграцији и модернизацији. Поред за потребе ВС, Завод је радио и ради за цивилни сектор и стране наручиоце.

Широк спектар делатности којима се бави Ваздухопловни завод „Мома Станојловић“ обухвата: ремонт, производњу и услуге. У свом програму ремонтује надзвучне летелице: МиГ-21 и МиГ-29; млазне авионе: *супергалеб*, *галеб* и *ораво*; транспортне авионе Ан-26, Ан-2; клипни авион утва-75; лаке хеликоптере *газела* и *Ми-2*; транспортни хеликоптер *Ми-8*.

ТРЗ Крагујевац основан је 21. октобра 1950. године као главна артиљеријска радионица за оправку муниције под називом Војна радионица бр. 515. ТРЗ Крагујевац наставља традицију погона Лабораторијум који је био у саставу Тополивнице. Тополивница је основана у Београду 1848. године, а потом измеш-

тена у Крагујевац, да би касније постала Војнотехнички завод, највећа војна фабрика на Балкану (уништена током Другог светског рата). У годинама после Другог светског рата обнавља се Војнотехнички завод у Крагујевцу, а већ 1944. године и пиротехничка делатност. Завод је поново оштећен током борбених дејстава 1999. године.

Завод је пројектован и изграђен наменски за одржавање свих врста и калибра муниције и минскоексплозивних средстава – убојних средстава (УБС) из надлежности Копнене војске (КовВ): стрељачке муниције, минобацачких мина и мина за ручне бацаче, ручних бомби, муниције за бестрзајна оруђа, артиљериј-

ске муниције земаљске и противваздухопловне артиљерије, тенковске муниције, противпешадијских и противтенковских мина, тротилских метака и муниције помоћне намене (опитне, школске, вежбове и сл.).

Технички ремонтни завод Чачак је установа Војске Србије чија је основна делатност техничко одржавање и генерални ремонт средстава борбене технике, укључујући и одговарајуће припадајуће системе, агрегате и уређаје. На основу развијене технологије ремонта, расположивих капацитета и вишегодишњег искуства у овој области технике, Завод је оспособљен за извођење успешног ремонта борбених средстава: гусеничара и точкаша, артиљеријског, ракетног и пешадијског наоружања, средстава везе, оптичких и оптоелектронских средстава, енергетских средстава и ракетне технике. Своје развијене капацитете Завод ангажује и у пружању услуга за потребе цивилног сектора.

Опремање и модернизација Војске Србије

Опремање наоружањем и војном опремом реализује се кроз истраживање, развој и набавку нових средстава и система, као и модернизацију постојећих перспективних борбених система. У процесу опремања наоружањем и војном опремом преваходно се користе научно-

истраживачки и производни капацитети Србије, у складу са технолошким могућностима и економском оправданошћу.

При набавци средстава из увоза предност се даје заједничким пројектима са страним партнерима, првенствено оним који укључују трансфер технологија и упошљавање привредних капацитета у Републици Србији.

Одређену су бројни приоритети у овој области од којих су најзначајнији: опремање телекомуникационом и информатичком опремом за интегрисани систем веза, развој и опремање Центра за контролу суверенитета ваздушног простора; опремање осматрачким радарима 3D и рачунарском мрежом за обраду података радарских станица и опремање јединица Копнене војске по моделу М21, затим опремање вишенаменским борбеним авионима и школским авионом за почетну обуку *ласџа*, савременим извиђачким средствима, ракетним системом противваздухопловне одбране средњег домета, оклопним борбеним возилима точкашима, опремање тренажерима и симулаторима сложених борбених система, опремање транспортним авионима и транспортним хеликоптерима, набавка беспилотних летелица за потребе извиђачких јединица и опремање јединица за учешће у мултинационалним операцијама.

Модернизацијом наоружања и војне опреме обухваћени су перспективни системи и средства. Реализује се у домаћим научноистраживачким установама и производним капацитетима.

Приоритети у области модернизације су модернизација тенкова, борбених возила и самоходних артиљеријских оруђа, модернизација хеликоптера и авиона, модернизација радара и ракетних система ПВО и модернизација бродских оружних система.

Војна инфраструктура

Инфраструктура одбране обухвата комплексе и објекте које користе Министарство одбране и Војска Србије, стамбене објекте и друге објекте од значаја за одбрану. У квантитативном смислу, односно по расположивом обиму и површини простора и објеката, инфраструктура система одбране премашује потребе Министарства одбране и Војске Србије. Међутим, у квалитативном смислу, када је реч о стању инфраструктуре, оно не задовољава тренутне потребе Министарства одбране и Војске Србије. Ради побољшања стања војне инфраструктуре, израђен је „Мастер план“ отуђења, а Влада Републике Србије донела је закључке у вези са отуђењем одређених војних комплекса.

У области инфраструктуре, у наредном периоду планирају се активности прилагођавања постојећих перспективних војних комплекса и објеката садашњим потребама система одбране, након трајног решавања питања размештаја организационих целина Министарства одбране и Војске Србије. За ту сврху биће израђени неопходни просторни и урбанистички планови за перспективне гарнизоне, са ослонцем на постојеће комплексе, уз максималну рационализацију размештаја јединица и ангажовања простора. Планира се трансформисање перспективних касарни у војне базе и размештај Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије на једну локацију.

ОДБРАМБЕНА ИНДУСТРИЈА

Одбрамбена индустрија у функцији развоја нових технологија под контролом система безбедности прати и подстиче нове технологије у цивилном сектору које су значајне за производњу наоружања и војне опреме, и има респективан потенцијал и виталност.

Одбрамбену индустрију Републике Србије чине предузећа која производе и финализују средства наоружања и војне опреме, кооперантско-услужна предузећа, научне установе, институти и лабораторије. Садашњи комплекс одбрамбене индустрије чини 11 специјализованих предузећа, са око 11.000 запослених. Поред тога, одбрамбена индустрија обухвата и 27 предузећа која поседују појединачне капацитете за производњу наоружања и војне опреме, која као допунски капацитет из области металургије, прераде метала, машиноградње, хемијске индустрије, текстине индустрије и индустрије коже и обуће употпуњава ресурсе за производњу наоружања и војне опреме.

Потребни капацитети за производњу наоружања и војне опреме, у складу са потребама опремања Војске Србије, дефинисани су у Министарству одбране, а предузећа нису усмерена само на задовољавање домаћих потреба већ и на извоз на светско тржиште. Стална тенденција раста извоза резултат је заједничког ефекта обнављања политичких односа са земљама традиционалним купцима, али и спремности српске одбрамбене индустрије да понуди висок квалитет производа. Присуство одбрамбене индустрије на светском тржишту подстиче даљи привредни развој, а у интеграцији са светом кроз разне видове војне, научнотехничке и економске сарадње веће су могућности за пласман производа.

Постојећу групацију „Одбрамбена индустрија Србије“ чини шест предузећа са дефинисаним статусом производње у области одбрамбене индустрије и чија је програмска оријентација у надлежности Министарства одбране, а то су: ХК „Крушик“ а. д., „Милан Благојевић – Наменска“ а. д. Лучани, „Прва искра“ а. д. Барич, „Први партизан“ а. д. Ужице, Компанија „Слобода“ а. д. Чачак и „Застава оружје“ а. д. Крагујевац.

Југоимпорт–СДПР Ј. П. је државно предузеће са успешном вишедеценијском традицијом у промету наоружања, вој-

не опреме и трансфера технологије. Историјат компаније почиње 18. јуна 1949. године када је Решењем председника Владе основано предузеће за међународну трговину „Југоимпорт“ са примарним циљем увоз делова и репродуцијом материјала за потребе домаће војне индустрије. Од 1953. године „Југоимпорт“ почиње да се бави и извозом. Након неколико реорганизација, одлуком Владе Републике Србије од 8. јуна 2006. године „Југоимпорт–СДПР Ј. П. послује као јавно предузеће у апсолутном државном власништву. Решењем министра одбране од 11. децембра 2007. године Југоимпорт–СДПР Ј. П. добио је дозволу и за обављање делатности производње наоружања и војне опреме. Основна делатност Југоимпорт–СДПР Ј. П су послови спољнотрговинског промета наоружања и војне опреме, где продаја на иностраним тржиштима учествује са више од 95 одсто.

ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ

Основни циљ научноистраживачке делатности у Министарству одбране и Војсци Србије јесте подизање ефикасности развоја Војске у свим њеним сегментима, што подразумева примену нових технологија са циљем јачања Војске, у складу са њеним мисијама и задацима у савременим условима, укључујући развој и производњу наоружања и војне опреме, као и усавршавање научноистраживачког кадра

Основни циљеви развоја научноистраживачке делатности у будућем периоду јесу повећање утицаја науке и технологије на укупан развој система одбране Републике Србије и развијање и унапређивање међународне одбрамбене сарадње.

Крајем 2008. године формиран је Савет за научноистраживачку делатност у Министарству одбране као стручно и саветодавно тела министра одбране које разматра питања из научноистраживачке делатности у области одбране. Чланови Савета су истакнути научни радници и признати стручњаци у областима науке од значаја за одбрану како из система одбране тако и из структура друштва (САНУ, Министарство науке и технолошког развоја РС, Конференције универзитета Републике Србије итд.).

У оквиру праћења кључних научноистраживачких пројеката, у Министарству одбране формирано је Стално радно тело Савета за НИД у МО о рецензији и реализацији кључних пројеката од значаја за одбрану.

Усвајањем документа *Стратегијске смернице развоја научноистраживачке делатности у Министарству одбране и Војсци Србије* средином 2009. године, дефинисана су полазна становишта Министарства одбране Републике Србије о процесу промена у организацији и функционисању научноистраживачке делатности у Министарству одбране и Војсци Србије.

Окосницу научноистраживачких капацитета у Министарству одбране и Војсци Србије чине високе војне школе (Војна академија и Војномедицинска академија), научне установе (Институт за стратегијска истраживања, Војнотехнички институт и Технички опитни центар) и истраживачко-развојне јединице (Војногеографски институт и Центар за примењену математику и електронику).

ФИНАНСИРАЊЕ ОДБРАНЕ

Планирање средстава за финансирање одбране заснива се на реалним економским могућностима Републике Србије, циљевима и задацима система одбране, процени безбедности, дефинисаним приоритетима и преузетим

обавезама. У процесу планирања јасно се дефинишу дугорочни, средњорочни и годишњи приоритети и обезбеђује економична и ефикасна употреба средстава одобрених за потребе одбране.

На основу стратегијских опредељења и утврђених потреба, систем планирања, програмирања, буџетирања и извршења, кроз израду планова и програма развоја, непосредно дефинише управљање ресурсима одбране у функцији изградње способности за доделе не мисије и задатке.

Финансирање одбране врши се на годишњем нивоу из средстава која се утврђују Законом о буџету Републике Србије.

Планирањем посебних средстава у буџету Републике Србије настојаће се обезбедити финансијска средства за опремање сложеним борбеним системима Ваздухопловства и противваздухопловне одбране, као и учешће Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама и другим активностима ван граница Републике Србије.

Основно опредељење у пројектовању финансирања система одбране јесте да се обезбеди изградња потребних способности елемената система одбране уз што повољнију структуру трошкова. Нова структура трошкова треба да омогући већи удео у укупним трошковима дела који се односи на инвестиције и оперативне трошкове, уз истовремено смањење учешћа персоналних трошкова. Циљну структуру трошкова чине: персонални трошкови 50%, оперативни трошкови 30% и инвестициони трошкови 20% буџета одбране. Имајући у виду постојеће стање система одбране, као и садашњу структуру трошкова одбране, циљно

стање достигаће се постепено. Таква структура трошкова успоставиће се најкасније до 2016. године.

За редовно функционисање и развој система одбране, у складу са методологијом Међународног монетарног фонда – Статистика државних финансија 1986, потребно је обезбедити најмање 2% бруто домаћег производа, без средства за исплату војних пензија.

У приложеној табели дат је приказ података о макроекономским показатељима за период од 2010. до 2013. године, предвиђеним средствима за финансирање одбране у 2010. години и пројекцији расхода одбране у периоду од 2011. до 2013. године (извор: Меморандум о буџету и економској и фискалној политици за 2011. годину, са пројекцијама за 2012. и 2013. годину).

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА У ОБЛАСТИ ОДБРАНЕ

Изградња и побољшање партнерских односа са више од 60 држава и оружаних снага широм света и светским и регионалним безбедносним институцијама у функцији је спољне политике Републике Србије, доприноси јачању националне безбедности, обезбеђује међународну подршку реформи система одбране и услове за повратак наше одбрамбене индустрије на светско тржиште наоружања и војне опреме

РАСХОДИ ОДБРАНЕ	2010.	2011.	2012.	2013.
Бруто домаћи производ (БДП)	3.073.456.000	3.314.445.000	3.626.335.000	3.986.466.000
Процент издвајања за одбрану из БДП	2,2	2,1	2,2	2,4
Буџет одбране, од тога за финансирање:	68.000.000	73.000.000	73.217.076	76.853.842
Министарства одбране	67.737.127	72.738.583	72.953.360	76.582.099
Инспектората одбране	17.873	15.790	11.596	13.163
Војнобезбедносне агенције	100.000	100.016	101.276	102.530
Војнообавештајне агенције	145.000	145.611	150.844	156.050

Поред тога, обезбеђује приступ новим технологијама, што се позитивно одражава на стабилност и укупан економски развој. Међународна сарадња у области одбране одвија се на мултилатералном и билатералном нивоу, непосредно и у оквиру међународних организација

Мултилатерална сарадња

Република Србија као незаобилазни фактор стабилности Западног Балкана опредељена је за активно учешће у свим процесима сарадње и заједничког деловања са другим државама у оквиру међународних организација. Она се залаже за афирмацију концепта кооперативне безбедности. Сарадњом са Организацијом уједињених нација, европским и другим међународним организацијама и регионалним структурама, доприноси изградњи и унапређивању сопствене, регионалне и глобалне безбедности.

Организација уједињених нација (ОУН) један је од најзначајнијих механизма за јачање безбедности и очување међународног мира у свету. У спољнополитичкој оријентацији Србије сарадња са ОУН представља дефинишући фактор, кроз који се са успехом може остварити унапређење односа и са другим организацијама и институцијама. Остваривање пуне сарадње са ОУН важан је фактор у напорима Србије да очува свој територијални интегритет и суверенитет.

Сарадња у области одбране са ОУН одвија се преваходно у области мултинационалних операција УН, и кроз реализацију преузетих међународних обавеза из домена разоружања.

Европска унија представља кључног партнера Србије у процесу међународне подршке демократским и економским реформама земље. Чланство у Европској унији приоритетан је спољнополитички циљ Републике Србије.

Кроз процес европских интеграци-

Министарство одбране је укључено у процес усклађивања нормативно-правних аката из своје надлежности у процесу хармонизације са правним тековинама ЕУ. Заокруживањем стратегијско-нормативног оквира усвајањем стратегија и закона који нормативно-правно дефинишу и уређују систем одбране, Министарство одбране испунило је своје обавезе из Националног програма за интеграцију Репу-

блике Србије у процесу приступања Европској унији.

Закључивањем споразума о безбедносним процедурама за размену поверљивих информација са ЕУ и споразума Европске уније и Републике Србије о успостављању оквира за учешће Републике Србије у операцијама Европске уније за управљање кризама, створили се услови за ангажовање представника Републике Србије у операцијама и мисијама под мандатом ЕУ.

Република Србија формално је постала учесница **НАТО програма „Партнерство за мир“ (ПЗМ)** потписивањем Оквирног документа 14. децембра 2006. године, на основу позива НАТО упућеног на самиту у Риги 29. новембра исте године. Обим и садржај ангажовања Републике Србије дефинисани су Презентационим документом, који је представљен у седишту НАТО-а у Бриселу, 5. септембра 2007. године. Том приликом исказана је намера Србије да преузме део одговорности за стабилан и трајан мир у региону, учествује у мировним операцијама под мандатом УН и достигне интероперабилност оружаних снага са снагама држава чланица НАТО-а.

Сарадња под окриљем „Партнерства за мир“ се из године у годину све више унапређује, чему је посебно допринео почетак имплементације Споразума о безбедности информација. Индивидуалним програмом партнерства Републике Србије и НАТО-а, који представља основу за ангажовање у свим осталим расположивим механизмима Програма „Партнерство за мир“, конкретизује се сарадња Републике Србије и НАТО-а, сходно Презентационом документу. У оквиру Процеса планирања и прегледа предвиђени су значајни капацитети Републике Србије за сарадњу са НАТО.

На иницијативу Краљевине Норвешке, као подршка у спровођењу рефор-

ја
Србија изражава спремност да изграђује сопствене безбедносне капацитете и одређење да да свој допринос спровођењу Заједничке безбедносне и одбрамбене политике (ЗБОП) ЕУ.

ме одбране и достизању интероперабилности оружаних снага Србије, у фебруару 2006. године успостављена је Група Србија–НАТО за реформу одбране. Захваљујући интензивним разменама искустава у реформи система одбране држава евроатлантског региона, рад Групе у протеклом периоду оцењен је као веома успешан.

Организација за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС) највећа је регионална организација на евроатлантском и евроазијском простору. Ова организација има важну улогу у јачању свих димензија безбедности и стабилности.

Значајно је нагласити да Република Србија, сагласно принципима ОЕБС-а, у области безбедности и одбране прихвата: јавност у пословима одбране, размену информација о одређеним категоријама јединица оружаних снага, примену мера за изградњу поверења и безбедности и решавања несугласица мирним путем, општеприхваћене стандарде у дефинисању места и улоге оружаних снага, командовању и надлежностима цивилних власти, промовисању принципа међународног хуманитарног и ратног права.

Мисија ОЕБС-а у Србији активно учествује у пројектима у оквиру реформе сектора безбедности, на плану јачања парламентарног надзора оружаних снага, подршке међуресорној сарадњи и заједничком управљању у сектору безбедности, као и подршке образовању и јачању капацитета и улоге цивилног друштва у сектору безбедности. Посредством Мисије успостављена је сарадња кроз више програма који имају регионални карактер, а посебно се односе на помоћ у формулисању предлога нових законских решења у процесу реформе система одбране и оспособљавању структура друштва за вршење цивилног надзора сектора безбедности.

Министарство одбране сарађује са Мисијом ОЕБС-а у Србији и кроз пројекат „Консолидација процеса де-

мократизације у сектору безбедности Србије“ у периоду 2010–2012. године. Циљ пројекта је јачање принципа управљања оружаним снагама и консолидовање демократског карактера цивилно-војних односа у Србији.

У складу са приоритетним спољнополитичким опредељењем за даље унапређивање **регионалне сарадње** и јачање односа са суседним и државама југоисточне Европе, Србија настоји активностима у оквиру регионалних иницијатива да јача сопствену безбедност и да дијалогом и сарадњом допринеси стабилности региона Југоисточне Европе.

Србија се залаже за даље проширивање и унапређивање стабилности у региону кроз чланство у следећим регионалним иницијативама: Процес сарадње у Југоисточној Европи (SEECР), Регионални савет за сарадњу (RCC), Процес сарадње министара одбране

са у Нишу. Потписивањем заједничке изјаве министара одбране чланица Форума за помоћ земљама југоисточне Европе у октобру 2009. године, Центар АБХО у Крушевцу промовисан је за један од три регионална центра у оквиру наведене иницијативе.

Билатерална сарадња

Билатерална сарадња у области одбране, кроз сарадњу и партнерство са системима одбране других земаља, допринноси јачању националне безбедности Србије и обезбеђује ширу међународну подршку реформи система одбране. Такође, допринноси ширењу могућности и обезбеђењу услова за повратак одбрамбене индустрије Србије на светско тржиште наоружања и војне опреме. Успешном реализацијом планираних и актив-

ности које су иницирале стране државе и привредни субјекти дата је подршка обнављању и унапређењу војноекономске и научно-техничке сарадње. Посебно је значајна чињеница да су обнављањем војноекономске сарадње отворене могућности и за наступ других привредних грана Републике Србије.

Приоритети билатералне сарадње одређују се према регионима, земљама и међуна-

родним организацијама, у складу са дефинисаним интересима система одбране. Процес дефинисања приоритета је по својој природи отворен и динамичан и као такав подлеже периодичној анализи и валоризацији.

Сагласно дефинисаним опредељењима спољне политике Србије, а у складу с политичким, економским и безбедносним утицајем појединих држава, приоритет билатералних односа у области одбране јесте сарадња са САД, Русијом, Кином и Европском унијом.

Билатерална сарадња са суседним државама представља веома значајну компоненту сарадње у области одбране, јер допринноси изградњи поверења, безбедности и стабилности у региону.

Југоисточне Европе (SEDM), Форум за помоћ земљама југоисточне Европе (SEEC), Иницијатива за сарадњу у Југоисточној Европи (SECI), Јадранско-јонска иницијатива (AII), Средњоевропска иницијатива (CEI) и Организација за црноморску економску сарадњу (BSEC). Србија има статус посматрача у једној регионалној иницијативи развијеној на простору Југоисточне Европе, и то Америчко-јадранској повељи (А-5).

Кроз наведене иницијативе Србија нуди капацитете регионалног нивоа: Центар АБХО у Крушевцу, ВМА, Центар за мировне операције у Београду, база „Југ“, Центар за уништавање муниције и наоружања ТРЗ Крагујевац и Центар за узгој паса и обуку водича па-

Припадници Војске Србије у међународним мисијама

Као чланица Уједињених нација, Република Србија, историјски потврђено, привржена је систему колективне безбедности и спремна да допринесе безбедности како на својој територији тако и да учествује ван својих граница у међународном окружењу, у складу са националним и државним интересима. На тај начин наставља се и традиција учешћа у мировним операцијама Уједињених нација започета још 1956. године.

Учешће у мировним операцијама УН настављено је 2002. године упућивањем војних посматрача у мировну мисију УН у Источном Тимору (UNMISSET).

Упућивањем два војна посматрача 2003. године започело је ангажовање у мировној мисији УН у Либерiji (UNMIL). Постепено се број ангажованих посматрача повећавао. Исте године је у мировној мисији УН у ДР Конго (MONUC) започело и ангажовање шесточланог медицинског тима за евакуацију ваздушним путем (АМЕТ).

Током 2004. године војни посматрачи започели су ангажовање у мировним мисијама УН у Обали Слоноваче (UNOCI) и Бурундију (ONUB).

У 2009. години Република Србија је у мировну мисију УН у Републици Чад и Централноафричкој Републици (MINURCAT) упутила медицински контингент ангажован у саставу Норвешке пољске болнице. Од 2010. године српски медицински контингент самостално учествује у мисији пружањем медицинске помоћи припадницима мисије и цивилном становништву.

Припадници Министарства одбране и Војске Србије тренутно су ангажовани у мултинационалним операцијама Уједи-

њених нација у Либерiji, Обали Слоноваче, Демократској Републици Конго, Републици Чад, Централноафричкој Републици, Републици Кипар и Либану на дужностима војних посматрача, штабних официра и у санитарским тимовима.

Поред ангажовања припадника Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама Уједињених нација, у наредном периоду могуће је њихово ангажовање и у операцијама Европске уније.

Контрола наоружања по међународним споразумима

Савезна Република Југославија, у којем је саставу тада била Република Србија, се 1996. године потписивањем Дејтонског мировног споразума укључила у међународне механизме контроле наоружања. Споразумом је дефинисао бројчано ограничење пет основних врста борбених средстава и система (борбени тенкови, оклопна борбена возила, артиљеријска оруђа, борбени авиони и јуришни хеликоптери) у садашњој Републици Хрватској, Босни и Херцеговини, Црној Гори и Републици Србији. Активности контроле наоружања у надлежности МО тежишно спроводи Верификациони центар који је формиран 1996. године као Управа за контролу наоружања ГШ ВЈ. Од 1996. године реализује активности из надлежности Дејтонског мировног споразума.

Повратком у институције ОЕБС-а 2001. године, Република Србија укључује се и у систем мера за изградњу поверења и безбедности по „Бечком документу 1999“ које подразумевају и узајамне инспекције пријављених борбених јединица и формација заједно са још 55 држава чланица ОЕБС-а.

Република Србија је ратификовала највећи број међународних уговора и конвенција које се односе на област контроле наоружања. На основу тога, надлежности Верификационог центра проширују се и на њих. Верификациони центар реализује и активности према прихваћеним конвенцијама и резолуцијама Генералне скупштине и Савета безбедности УН у области контроле наоружања. У складу са документима УН и ОЕБС, Република Србија примењује и све предвиђене мере контроле производње, промета и трансфера наоружања.

ВОЈСКА И ДРУШТВО

Остварујући запажене резултате последњих година у све три дефинисане мисије, Војска Србије враћа углед и поверење у народу какво је одувек имала

Развијајући вишеструке облике цивилно-војне сарадње као организоване делатности, Војска Србије је свакодневно присутна у активностима друштва. Поред тога Војска Србије у свом саставу има неколико установа од културно-историјског значаја са дугом традицијом, које се баве делатностима од ширег друштвеног утицаја и значаја.

У остваривању своје функције Војска Србије, као део друштва, прихвата и подржава принципе демократске и цивилне контроле као гаранције да на најбољи начин служи својој држави и свом народу.

Демократска и цивилна контрола

Општи интерес Републике Србије је, да се демократска и цивилна контрола војске спроводи по парламентарном моделу европске демократије, како би се могла што брже укључити у савремене економске, политичке и безбедносне интеграције. Изградња оваквог модела омогућава централну улогу парламента и његових органа и радних тела да, преко Владе Републике Србије, посебно њених ресорних министарстава, остварују ефикасну контролу војске и осталих субјеката одбране и безбедности.

Демократска и цивилна контрола система одбране подразумева да све одлуке које се доносе о развоју и употреби елемената система одбране буду у надлежности демократски изабраних органа цивилне власти.

Начело демократске и цивилне контроле војске постављено је као уставни принцип према којем је Војска Србије под демократском и цивилном контролом, а Народна скупштина врши надзор рада служби безбедности. Демократска и цивилна контрола Војске Србије нарочито обухвата контролу употребе и развоја Војске Србије, интерну и екстерну контролу трошкова за војне потребе, праћења стања и обавештавања јавности о стању припрема Војске Србије, обезбеђење слободног приступа информацијама од јавног значаја и утврђивање одговорно-

сти за вршење војних дужности у складу са законом. Демократску и цивилну контролу Војске Србије врше: Народна скупштина, председник Републике Србије, извршна власт, заштитник грађана и други државни органи, у складу са својим надлежностима, грађани и јавност.

Цивилно-војна сарадња

Пратећи промене у оперативном окружењу и пројектујући своје способности за прилагођавање новим безбедносним и војним изазовима, Војска Србије развија функцију цивилно-војне сарадње ради планирања, организовања и реализовања послова координације и сарадње Војске Србије и цивилних структура.

Цивилно-војна сарадња у Војсци Србије организује се на стратегијском, оперативном и тактичком нивоу. Зависно од задатака јединица и врсте операције коју Војска Србије изводи, цивилно-војна сарадња организује се од највишег нивоа, у Генералштабу, до нивоа батаљона.

Цивилно-војну сарадњу реализују органи за цивилно-војну сарадњу. Највиши орган у Војсци Србије надлежан за доктринарно уређење цивилно-војне сарадње у целокупном систему одбране, а потом за организовање, планирање и контролу реализације послова цивилно-војне сарадње у Војсци Србије јесте Одељење за цивилно-војну сарадњу (Ј-9), које чини организациону јединицу Генералштаба Војске Србије.

Поред органа за цивилно-војну сарадњу у јединицама, цивилно-војна сарадња одвија се преко њених центара у операцијама, односно канцеларија у свакодневном функционисању Војске, које се формирају ради обезбеђивања локација на којима се грађани и цивилне структуре могу обратити војним снагама за помоћ. С циљем обуке припадника Војске Србије у реализацији послова цивилно-војне сарадње и ради остваривања своје наменске функције, отворене су две канцеларије за цивилно-војну сарадњу, једна у Врању и друга у Краљеву.

Путем цивилно-војне сарадње могу се ангажовати разноврсни ресурси: информације, особље, борбена и неборбена опрема, а такође и војно и невојно особље као специјалисти за цивилно-војну сарадњу у пружању помоћи цивилном становништву и органима власти.

Практичне активности цивилно-војне сарадње у Војсци Србије у протеклом периоду биле су усмерене на пружању подршке цивилним органима власти и становништву у отклањању последица

елементарних непогода широм Републике Србије (заштита и збрињавање становништва у поплавама на територији Републике Србије, учешће у гашењу шумских пожара) и пружању подршке становништву, посебно у Копненој зони безбедности, као што су пружање медицинске помоћи болесним и изнемоглим особама у виду организоване акције „Лекар на селу“, поправка и рашчишћавање путева у зимским условима до удаљених и тешко приступачних села, помоћ у водоснабдевању у сушном периоду, учествовање у хуманитарним акцијама и сл.

Институције од културноисторијског значаја

Музеј Југословенског ратног ваздухопловства богатством експоната, ваздухопловне литературе, фотографија, видео и филмских записа, техничке документације и историјске грађе о јединицама и установама РВ и ПВО – ВиПВО више од педесет година представља својеврстан храм наше ваздухопловне мисли и ваздухопловне културне баштине. Формиран је почетком 1957. године, у Команди Ратног ваздухопловства, као Одсек за историју и музеј. Од оснивања систематски и упорно прикупља музејски материјал и разноврсну историјску и техничку документацију, који сведоче о настанку и развоју разноврсних аспеката ваздухопловне делатности у нашим ваздухопловним снагама. Први експонат укључен у збирку ваздухоплова је домаћи авион за основну обуку физичар ФН.

Војни архив наставља традицију историјског одељења основаног 5. фебруара 1876. године указом кнеза Милана Обреновића. Наиме, овим указом о устројству Главног ђенералштаба Српске војске прописано је да се у оквиру Главног ђенералштаба образује посебно (треће) одељење са задатком да „прибира историјска дата“ и пише ратну историју, да чува целокупну архиву и руководи ђенералштабном библиотеком. Тиме је утемеље-

но прво институционализовано бављење архивом у српској војсци. Настављајући ову традицију, Војни архив узима 1876. годину за годину свог настанка.

У Војном архиву чува се архивска грађа која је настала од 1847. године до данас. Постоје и старија документа – најстарији пронађен документ потиче из 1716. године, али се ипак 1847. година сматра кључном годином од које се може писати војна историја српске државе.

Војни музеј као установа од посебног значаја у српској војсци и култури је у свом трајању пропратио два века, памти владавину двеју српских династија, неколико држава и режима, сакупио је предмете од антике до данашњих дана. Делио је судбину народа чувајући његову прошлост и традицију у бројним предметима које с поштовањем и поносом баштине нове генерације.

После Берлинског конгреса у Кнежевини Србији формиране су и институције којима се одликовала свака модерна држава. Тако је Милан Обреновић IV „по милости божијој и вољи народа, књаз српски“ прописао 10/22. августа 1878. године Указ о устројству Војног музеја.

Музејски фонд који чини више од 30.000 предмета сређен је у десетак збирки (уз то сама фотоархива има око 100.000 негатива и фотографија).

Поред фото-архиве, предмети су распоређени у збирку праисторије, антике и раног средњег века, неколико збирки оружја и војне опреме, збирку одеће и униформи, застава, одликовања и уметничку збирку.

Медија центар „Одбрана“, као специјализована војна установа Управе за одnose са јавношћу Министарства одбране, носилац је новинско-информативне и издавачке делатности у систему одбране. Формиран је почетком 2010. године у оквиру организацијско-мобилизацијских промена у Министарству одбране. У том процесу преузео је све делатности и задатке некадашњег Новинског центра „Одбрана“, Централног дома Војске Србије и Војноиздавачког завода.

Новинско-информативна делатност Медија центра „Одбрана“ обухвата прикупљање, припрему и објављивање информација о раду и активностима Министарства одбране, Војске Србије и осталих елемената система одбране у магацину „Одбрана“ и на веб сајтовима Министарства одбране и Војске Србије.

Уметнички ансамбл Министарства одбране „Станислав Бинички“ је установа

која је главни носилац музичког живота у систему одбране, једини ансамбл на овим просторима са веома разноврсним и богатим програмом извођачких могућности који на достојан начин афирмише и презентује Војску Србије широј јавности.

Давне 1899. године 26. септембра формиран је, наредбом Краља Александра I Обреновића, први симфонијски „Београдски војни оркестар“ који ће деловати непосредно под министром војним, а један од утемељивача овог оркестра био је и Станислав Бинички, аутор прве српске опере „На уранку“ и патриотски надахнутог познатог марша „На Дрину“ посвећеног пуковнику Миливоју Стојановићу трећем команданту 2. пешадијског пука „Књаз Михаило“ који је учествовао у Церској бици.

У току дуге традиције постојања, која времена задира у три века, Ансамбл је мењао назив, организационе форме и структуру, али програмски и уметнички опстајао и остајао доследан намени и мисији кроз своје активности и делатности.

„Застава филм“ настала у лето 1948. године, је војна филмска кућа, која делећи судбину војске оставља снажан печат у нашој кинематографији током 60 година.

ВФЦ „Застава филм“ поседује филмски и видео архив који је један од најбогатијих и најсрећенијих у земљи, са 402 документарна и 43 кратка играна филма, 3 ТВ серије са укупно 19 епизода, 4 играна филма, 21 анимирани филмом, 5 експерименталних филмова, 132 рекламна филма, око 200 наменских филмова, 150 ТВ емисија, 79 епизода документарних и наменских серија, 564 серије дијафилмова и дијапозитива, више од 12.000 ТВ прилога и око 150 ТВ спотова. Укупна производња снимљена је на више од шест милиона метара филмске траке.

Војна штампарија „Београд“ има дугу традицију. У периоду од 1876. године до 1898. године при Главном ђенералштабу организована је Штампарска радионица, да би на Ђурђевдан, 6. маја 1898. године указом краља Србије, Александра I Обреновића отпочела са радом Штампарија краљевско – српског војног министарства.

Војна штампарија „Београд“ данас организована је у складу са реформским одређењима система одбране и по савременим правилима графичке струке. Њена делатност је пружање штампарско-графичких услуга организационим јединицама Министарства одбране и командама, јединицама и установама Војске Србије. Због могућности пружања разноврсних услуга, Војна штампарија „Београд“ представља јединствен производно-графички систем на тржишту Републике Србије.

ПОГЛЕД У БУДУЋНОСТ

Република Србија заступа становиште да су мир и стабилно безбедносно окружење основни услови за сарадњу између држава и чиниоци њиховог општег напретка и просперитета. Од почетка развоја као самосталне и независне државе, 2006. године, Република Србија ниједним својим актом није утицала на погоршање безбедности у региону. Напротив, настојала је да се сви проблеми решавају на демократски начин и мирним путем.

Уважавајући реалност међународних односа, посебно потенцијалне изазове, ризике и претње безбедности, Република Србија развијаће систем одбране по мери својих потреба, а ради заштите виталних интереса и циљева. Значајни аспекти будућег карактера безбедности и одбране Републике Србије биће: стратешко одређење за пуноправно чланство у ЕУ; регионална сарадња као императив стабилног безбедносног окружења; унапређење сарадње са САД, Кином и Руском Федерацијом; интензивирање односа са државама Африке и Латинске Америке.

Основни правци у развоју система одбране биће усмерени на стварање новог система вредности који ће карактерисати: потпуно професионална Војска; модеран систем школовања и усавршавања; модернизација и опремање; адекватна инфраструктура; учешће у мултинационалним операцијама и побољшање стандарда припадника Војске Србије и Министарства одбране.

Потпуно професионална Војска

Војска Србије биће потпуно професионална већ од 2011. године. Њен састав чиниће два дела једне целине: активни састав и резерва. Активни састав чиниће професионални припадници: официри, подофицири, војници и цивилна лица.

Резервни састав чиниће активна резерва и пасивна резерва. Активна резерва утврђиваће се на годишњем нивоу за сваку наредну годину. Њено формирање и ангажовање биће усклађени са потребама повећања оперативних и функционалних способности Војске за извршење доделених мисија и задатака, као и финансијске одрживости. Пасивну резерву чиниће припадници Војске који су на било који начин оспособљени за службу у Војсци и који су регулисали војну обавезу са оружјем, а у складу са Уставом и законом.

У Републици Србији биће омогућено добровољно служење војног рока лицима која то желе, а у складу са законом. Лица која буду регулисала војну обавезу на добровољном принципу имаће могућност да постану професионални припадници Војске. Лица која се одреде за добровољно служење војног рока имаће посебне погодности који ће бити регулисани законом и подзаконским актима.

Потпуно професионална Војска подразумева нови и савремен модел обуке. Обука ће се реализовати у центрима за обуку и у јединицама. Број и врста центара за обуку биће усклађени са потребама Војске. Нови модел обуке имаће национални и међународни карактер.

Модеран систем школовања и усавршавања

Мушкарци и жене остаће основни фактор нашег система одбране. Стога ће посебна пажња бити усмерена на обезбеђење квалитетног кадра за потребе Војске и система одбране.

Школовање и усавршавање за потребе Војске и система одбране реализоваће се, пре свега, на Универзитету одбране. Поред тога, школовање и усавршавање кадра за потребе Војске и система одбране реализоваће се на факултетима у земљи и иностранству. Такође, Универзитет одбране биће отворен за усавршавање кадра из иностранства.

Професионални официри Војске школоваће се на Војној академији и Војно-медицинској академији, али и на цивилним факултетима у земљи и војношколским институцијама у иностранству. Њихово усавршавање у професионалној каријери зависиће, пре свега, од резултата сопственог рада и потреба Војске и система одбране. Само најспособнији официри достигаће највише чинове и положаје у Војсци и систему одбране.

Професионални подофицири прибављаће се, пре свега, усавршавање у Центру за обуку подофицира, а из реда про-

фесионалних војника. Поред тога, професионални подофицири прибављаће се и из цивилства, уз претходно завршене предвиђене курсеве. Посебан значај у домену обуке и подршке систему командовања и руковођења имаће развој усавршавања подофицирског кора. Најспособнији подофицири, а у складу са потребама Војске, усавршаваће се и на курсевима у иностранству.

Цивилна лица у Војсци и систему одбране прибављаће се у складу са законима који важе у Републици Србији. Усавршавање цивилних лица биће усклађено са образовним системом у Републици Србији. У складу са потребама система, одређени број цивилних лица усавршаваће се и у иностранству.

Модернизација и опремање

Није могуће говорити о новом систему вредности без модернизације и опремања Војске Србије. Модернизација и опремање реализоваће се на два начина: ослоном на сопствене капацитете и кооперацијом са страним партнерима.

Ослонац на сопствене капацитете треба да развије и увеже комплетан систем од развоја, производње до увођења у оперативну употребу и одржавања. Посебан значај имаће научне институције система одбране које се баве развојем и опитовањем, као и ресурси одбрамбене индустрије и ресурси за одржавање, за шта ће систем одбране задржати и даље унапређивати капацитете за те делатности.

Сопствена памет мора бити увезана у међународне токове. Стога, модернизација и опремање Војске Србије захтевају и међународну сарадњу у свим аспектима тог процеса, који обухвата: заједничке активности на пројектовању сложених борбених система; заједнички развој и производњу и заједнички наступ на трећим тржиштима.

Модернизација и опремање Војске реализоваће се у складу са Дугорочним планом развоја система одбране, применом процеса планирања, програмирања, буџетирања и извршења.

Модернизација и опремање Војске Србије, пре свега сложеним и софистицираним борбеним системима у ВиПВО и КоВ, захтеваће и додатна финансијска средства, ван Буџета одбране, у чему очекујемо подршку Владе и Народне скупштине Републике Србије.

Адекватна инфраструктура

За потребе Војске и Министарства одбране развијаће се и адекватна инфраструктура. То подразумева пре свега, оптималан број и распоред објеката за смештај, рад и становање, објеката и полигона за обуку и инфраструктуре за смештај муниције и убојних средстава.

У погледу објеката за смештај, биће изграђен се јединствен објекат за смештај Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије, чиме ће се, у знатној мери, рационализовати њихов размештај и појединити њихово одржавање. Изградња тог објекта омогућиће се, поред осталог, и пренаменом садашњих објеката на већем броју локација.

Оптимизоваће се број касарни Војске Србије и других објеката који се користе у систему одбране. Та оптимизација биће усклађена са оперативним потребама Војске Србије и захтевима за рационализацију положаја и деловања осталих снага у систему одбране.

Посебан акценат биће стављен на развој адекватних капацитета за обуку Војске Србије. Тај процес биће вишесмеран: изградња полигона за обуку на нивоу основних јединица; модернизација јединственог полигона за највише облике обуке – „Пасуљанске ливаде“, и изградња објеката и инфраструктуре за обуку за учешће у мултинационалним операцијама.

Објекти за смештај муниције и убојних средстава биће модернизовани у складу са стандардима који важе у тој области. Све то утицаће на безбедно складиштење и чување, као и на предупређивање могућих техничко-технолошких катастрофа.

Учешће у мултинационалним операцијама

Систем одбране предузеће све мере из своје надлежности да се успешно реализује мисија Војске утврђена *Стратегијом одбране* – учешће у изградњи и очувању мира у свету и региону. Основни начин за реализацију задатака из наведене мисије јесте учешће Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама под окриљем Уједињених нација и Европске уније.

Учешће Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама, у складу са законом, атрибут је наше одговорности и наш допринос развоју

стабилног безбедносног окружења. То је и наш допринос развоју стабилног безбедносног окружења, као предуслов за развој и просперитет и државе и система одбране.

За учешће у мултинационалним операцијама декларисаће се посебне снаге Војске и система одбране, које ће се оспособљавати у земљи и иностранству. Систем одбране развијаће и понудити сопствене капацитете за потребе оспособљавања за мултинационалне операције. Основни капацитети система одбране биће: Војномедицинска академија, Центар за усавршавање кадрова АБХО, база „Југ“ и други.

Побољшање стандарда припадника система одбране

Посебна пажња биће посвећена побољшању стандарда припадника Војске Србије и осталих лица у систему одбране.

Кључне активности на побољшању стандарда одвијаће се кроз следеће активности: обезбеђење оптималних услова за живот и рад; обезбеђење припадности у складу са законом и статусом лица; предвидиву каријеру и напредовање у складу са способностима; стамбено збрињавање и пензионо, здравствено и социјално обезбеђење.

Нови систем вредности подразумева и стварање нове менталне матрице припадника Војске Србије и система одбране. Само оспособљен, опремљен и задовољан условима живота и рада припадник Војске и система одбране биће сигурна гаранција за извршавање наших мисија и задатака.

Будућност је за Војску Србије и систем одбране почела.

